

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.A.

CĂPITANUL

LEDOUX

ÎȘI ASUMĂ

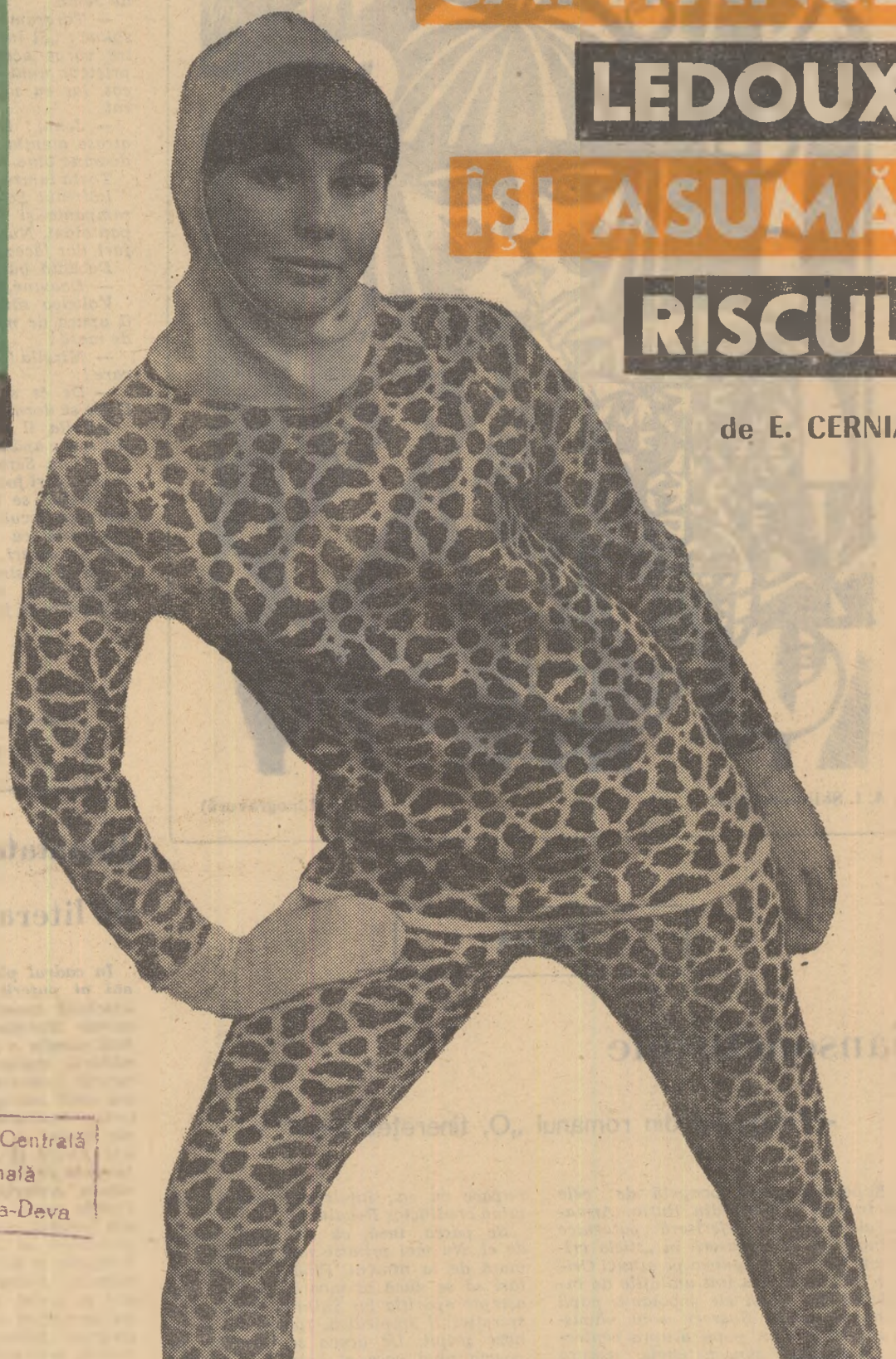
RISCU

de E. CERNIAK

DIN SUMAR:

- De ce dormim ?
De ce nu dormim ?
- Casa mea dragă...
cu pereți radianți!
- Campionii
care nu cuvîntă
- Cînd ne-am
pierdut coada...
- Pe urmele
lui Robinson
- Expeditivii
și meticuloșii
- Cînd tatăl e musafir

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

„Ghepardul zăpezilor“, costum creat de modelierii kazahi pentru o iarnă, fără îndoială, ceva mai blîndă decît a noastră Foto: E. Kassia

Printre sloiuri de gheață, o baie în apele termale ale Sahalinului

Foto: E. Ettingher (A.P.N.)

Revoluție
în primul
ajutor ?

ANUL XXIV

3

(1192)

19 ianuarie

1968

12 pagini,

1 leu

A. I. Skiutauskaite:

Fetiță (Linogravură)

PROZĂ

Şansonetistele

— Fragment din romanul „O, tinereţea mea!” —

„Eupatoria părea ocupată de cele mai frumoase femei din Rusia. Armatele alb-gardiste suferiseră puternice înfringeri şi se aciuseră în „sticla crimeeană”, cum i se spunea pe atunci Crimeei. Mai întâi s-au ivit unităţile de independenţă, iar după ele şobolanii, copii şi şansonetistele. Şoarecii s-au năpustit asupra satelor, copiii asupra centrelor eparhiale, şansonetistele asupra staţiunilor balneare. Printre ele, amante ale miniştrilor care nu reuşiseră să ajungă la Paris, Viena sau Londra. Fiecare ştia câte ceva: una să cinte, alta să danseze, iar cele mai puţin înzestrate recitau versuri picante. Afişe uriaşe îi invitau pe locuitorii Eupatoriei să asiste la spectacolul de estradă „Ecrumul vieţii!”, cu Surorile Jenia şi Mirella: „Tangoul feminin!” Şansonetista Valurile Mării cu cîntece din Montmartre. Cea mai frumoasă ţigancă. Cîntece de sătră: „Ciabo-Ciabo”... „Eh, am plecat!”

Toamna popoşte devreme la Eupatoria şi nopţile de septembrie sînt reci.

Şansonetistele rătăceau pe aleele parcului îmbrăcate în blănuri de pisică, de vulpe polară sau în scurte din piele de căprioară. Unele îşi luseră şi cîinii: Jenia — un cîine mic, de casă, pe care îl ţinea în sim, de unde îşi arăta, cînd şi cînd, botişorul; Valurile Mării — un ogar rusesc, felin, ca şi stăpîna lui.

Gloata se ţinea după ele. De pe strada Grecească se arătau nişte bătrîne şchioape, ca de obicei la Eupatoria cînd se petreceau evenimente importante.

Leska se alăturase şi ei gloatei, dar îşi arunca mereu privirile spre terasa sacră a hotelului „Diulbar”, unde îşi făceau veacul Duvan, Vera Semeonovna şi Jenia, cînd coborau de pe coverta. Bătrînelul i se scurgeau ochii după şansonetiste, printr-un binoclu marinăresc. Dinspre plajă, răzbăteau acordurile unui cîntec obscen, care devenise foarte popular, în oraş: „Ah, nu degeaba, / Te-ai dat husarului / Tam tararam, tararam / Tararam.”

Dar Leska nu se lăsa ademenit de statuile vii înţelesese că dragostea nu-i poate satisface nevoile lui spirituale. Îşi dăduse seama de asta după ce se despărţise, cu multă uşurinţă, de Alla. Încă l-ar fi lăsat pentru oricare alt motiv, ar fi făcut totul ca să se

impac cu ea; înţelegea, însă, să rămînă credincios Revoluţiei.

Se părea, însă, că Revoluţia uitase de el. Nu mai primise nici un semn de viaţă de la nimeni. Pînă la urmă hotărî să se ducă la moară, fără să mai aştepte apariţia lui Şulkin. Simţul conspiraţiei îl împiedică, totuşi, să acţioneze pripit. De aceea se apropie de poarta unei case şi bătu la fereastra unui apartament.

— Cine-i acolo?

— Scuzaţi, vă rog, aici locuieşte domnul Şulkin.

— Ce nevoie aveţi de el?

— I-am dat o algebră şi nu mi-a dat-o înapoi. Am nevoie de ea.

— Algebra dumneavoastră a ajuns la puşcărie... Şi să nu mai veniţi pe aici. O să vă înhaţe şi pe dumneavoastră şi nici pentru noi n-o să fie prea bine.

Leska se întoarse. Pe drum băgă de seamă că era urmărit de un individ care încerca să pară beat.

„Sînt filat!” îşi spuse Leska şi sună la uşa prietenilor lui milionari. Printre jocurile copilăriei era unul cu următoarea regulă: dacă te prindeai de un stilp şi strigai „casă!” nimeni nu mai avea voie să se atingă de tine. O asemenea „casă” devenise acum apartamentul Şokarevilor.

Uşa i-o deschise frumoasa Jenia.

— Cu cine am onoarea? întrebă ea cu o prefăcută naivitate.

— Prietenul lui Volodea.

— Şi eu sînt prietenă cu Volodea. Intraţi!

În sufragerie, în jurul unei mese împodobite cu tot felul de sticle şi bucate se aflau Şokarev, Volodea şi Mirella.

— Prietenul lui Volodea! spuse Jenia. Iar acesta e Volodea în persoană şi Mirella, surioara mea.

Mirella îl ţintui cu privirile pe Leska, arcuindu-şi mirată sprincenele.

Jenia se aşeză lângă Volodea. Cîmăşii erau făcuţi şi Leska înţelese că nu picase prea bine, dar afară îl aştepta un agent. Nu-i rămase dar nimic altceva de făcut decît să accepte invitaţia şi să rămînă la masă.

Pereţii erau albaştri, divanul roşu, iar pe bufet se afla un vas verde cu lămîi de un galben aprins. Mirella purta o rochie de tafta carmin. Jenia era îmbrăcată mai simplu: cu o fustă cenuşie şi o bluză neagră, cu epoleţi din brocart. Amîntea de războiul care,

în afară de sînge, dăduse şi tonul morţii.

— Nu sînteţi surori? întrebă Leska, continuînd jocul şi aşezîndu-se alături de Jenia.

— Tararam! exclamă Jenia, vrînd să spună: „Şi încă cum!” În vinele noastre curge acelaşi sînge. Mary a fost prietena unui director de bancă Impuşcat. Iar eu soţia unui comisar. Spînzurat.

— Jenni! De ce vorbeşti așa? îi atrase atenţia Mirella, pe tonul unei doamne bine. Nu-i nimic adevărat.

Toată lumea izbucni în ris.

Bătrînul Şokarev destupă o sticlă de şampanie şi spuma i se preltîse pe pantaloni. Nu mai era bun nici de chejuri, dar făcea curte femeilor...

Deodată, bătrînul Şokarev strigă:

— Doamne, apără-l pe ţar!

Volodea sări în sus, se repezi la el, îl apucă de mînă şi-i strigă vecinei lui de masă:

— Mirella! Condu-l pe tata la culcare!

— De ce să dorm? ţipă Şokarev. Unde să dorm? Cu cine să dorm?

Mirella îl apucă de cealaltă mînă şi-i spuse apăsător:

— Ivan Semeonovici! Cînd începi să zburzi, pari foarte bătrîn.

Şokarev se linişti numaidecît şi se îndreptă ascultător spre dormitorul lui, împreună cu femeia ce-i ajungea de abia la umeri.

Ieşind pe stradă, Leska nu-şi mai zări urmăritorul. Obosise, poate, sau îşi închipuisese că făcuse o greşeală...

Ilia Selvinski

VITRINA

Jumătate de secol de literatură franceză

În cadrul planurilor care, din primii ani ai puterii sovietice, urmăreau să deschidă maselor largi accesul la comorile literaturii universale, o deosebită atenţie a fost acordată în U.R.S.S. editării, studierii şi popularizării literaturii franceze. Într-adevăr, în virtutea unui întreg ansamblu de cauze istorice legăturile literare şi culturale ale Rusiei cu Franţa au fost în secolele XVIII şi XIX mai strînse şi mai fecunde decît cu oricare altă ţară. Literatura, scrierile politice şi sociale din Franţa aveau un imens răsădit în opinia publică rusă. Marii întemeietori şi promotori ai culturii ruse moderne: Radîşev şi decembriştii, Puşkin şi Lermontov, Bielinski şi Cernişevski, Tolstoi şi Gorki, Plehanov şi Lunacearski nu numai că cunoşteau la perfecţie literatura franceză, dar erau şi critici subtili, interpreţi şi propagandişti ai ei.

Ar trebui cel puţin un volum masiv pentru a trece în revistă, fie şi extrem de sumar, imensa operă de traducere, editare şi studiere a literaturii franceze realizată în U.R.S.S. Aproape toate operele acesteia, de la Chanson de Roland, romanele medievale, fabliaouri şi farse pînă la cărţile celor mai noi scriitori au devenit accesibile publicului în excelenţe traduceri ruse, iar multe dintre ele şi în limbile altor popoare ale U.R.S.S. „Operele” lui Molière au apărut în trei ediţii, cele ale lui Racine, Diderot, Hugo, Stendhal, Merimée, Flaubert, Anatole France, Jules Verne în două ediţii, Zola, Daudet, Maupassant în trei ediţii, ca să nu mai vorbim de impunătoarele culegeri din Marcel Proust, Jules Romains, Louis Aragon, de operele alese (în două volume) ale multor scriitori, de antologiile care-i familiarizează pe cititori cu diverse genuri şi tendinţe literare etc.

Multe din marile monumente ale literaturii franceze şi-au găsit locul în colecţia „Capodopere literare” editată, sub egida Academiei de Ştiinţe, de un colectiv de istorici literari de prestigiu. Printre aceste capodopere amintim, cu titlu de exemplu, Chanson de Roland, Heptaméronul lui Marguerite d'Angoulême, Eseurile lui Montaigne (în trei volume), Manon Lescaut a abatelui Prévost, Liaisons dangereuses de Choderlos de Laclos, Poemele lui Guillaume Apollinaire. Numeroase romane de scriitori francezi au fost publicate în colecţiile „Romane istorice”, „Romanul străin în secolul XIX” sau izolat.

În sfîrşit, merită desigur subliniat şi tirajul celor mai multe din ediţiile semnalate. „Operele” lui Zola în 26 volume, din care ultimul va apare curînd, sînt publicate în 300 000 exemplare, Poemele lui Apollinaire în 115 000 exemplare, Jurnalul fraţilor Goncourt în 60 000 exemplare, Opera lirică a lui Baudelaire în 50 000 exemplare etc.

cartea

OPINII

Metodologia investigaţiei literare

O culegere de studii despre „Literatura epocii Renaşterii şi problemele literaturii universale” îi îngăduie lui A. Gurevici, recenzentul acestei lucrări în revista „Voprosi Literaturi” (Nr. 8/1967), să se ocupe, pe scurt, de cîteva probleme actuale ale investigaţiei literare.

Atenţia recenzentului a fost solicitată de opiniile unora dintre semnatarii studiilor respective care susţin că trăsăturile Renaşterii italiene pot fi întîlnite nu numai într-un număr de ţări occidentale, ci şi în Orientul îndepărtat şi apropiat, în Transcaucazia, iar în cultura rusă s-ar putea găsi o perioadă pre-renascentistă la sfîrşitul secolului XIV şi în prima jumătate a secolului XV (D. Lihacev şi alţii). Orientîndu-şi cercetările pe alte arii geografice, N. Konrad consideră că elementele caracteristice Renaşterii europene din secolele XIV—XVI pot fi întîlnite şi într-o serie de ţări din Asia şi, mai ales, în China secolelor VIII—XII.

E adevărat, în volum pot fi găsite şi opinii care afirmă şi existenţa unor deosebiri între renaşcentismul de factură clasică, italiană, şi „renaşcentismul” orientului, dar în afară de faptul că nu sînt reprezentate deloc opiniile ce neagă existenţa curentului amintit în Orient, majoritatea studiilor incluse pledează pentru existenţa renaşcentismului în mai toate marile centre de cultură ale lumii.

Gurevici îşi explică această înclinare a cercetătorilor sovietici prin predilecţia lor pentru metoda comparativă. De altfel, nici recenzentul nu neagă întru totul virtuţile acestei metode. El subliniază că, prin intermediul ei, a fost înfirmat mitul anchilozării literaturii orientale, că au fost obţinute date importante în legătură cu tendinţa, probabil universală, de dezvoltare a culturii prin întoarcerea ei spre vechile monumente de artă ca punct de plecare către înnoirea procesului de gândire artistică etc.

Gurevici se ridică, însă, împotriva stabilirii de opinii definitive şi categorice doar pe baza găsirii unor trăsături particulare comune în curente literare şi artistice ivite pe meridiane geografice şi în contexte de civilizaţie generală cu totul deosebite. El spune: „Din contextul real al culturii se aleg trăsăturile şi elementele care se supun comparaţiei, iar ceea ce este specific şi irepetabil e lăsat de o parte. De aceea, valoarea gnoseologică a metodei este limitată. În acelaşi timp, în ştiinţa contemporană există şi se afirmă tot mai mult o altă metodă de cercetare. Din punctul de vedere al partizanilor acestei metode, materiile supuse studiului ştiinţific reprezintă o unitate bine definită: elementele ce le compun, legate între ele şi întrepătrunzîndu-se, îşi capătă însemnătate numai în structura care defineşte întregul, în raport cu locul ce-l ocupă în această structură. Metoda se întemeiază pe afirmarea imposibilităţii desprinderii unor valori din diferitele sisteme, spre a le compara, intrucît valori ce se aseamănă pot îndeplini funcţii diferite şi capătă semnificaţii deosebite în cadrul unor sisteme diferite. Într-un asemenea context este posibilă doar compararea sistemelor între ele, în întregul lor.”

Părerile avansate de Gurevici coincid cu cercetările altor istorici literari sovietici, care neagă existenţa unui pre-renascentism rus sau a renaşcentismului oriental, tocmai datorită faptului că ei analizează fenomenul în structura lui integrală şi nu se lasă seduşi de unele elemente dispartate, ce pot face obiectul unor analogii precare,

STATISTICĂ

Un oraș pe săptămână

Dacă toți oamenii de pe planeta noastră ar fi repartizați uniform pe suprafața ei, fiecare kilometru pătrat ar avea de adăpostit 24 de persoane. În Uniunea Sovietică densitatea populației este de 10 locuitori/km², în Statele Unite — 21, în Europa — 90, în Anglia — 224, în Belgia — 310. Dacă în Uniunea Sovietică ar trăi pe unitatea de suprafață menționată tot atâția oameni ca în Belgia, U.R.S.S. ar putea cuprinde dublul populației actuale a globului.

Deocamdată, Uniunea Sovietică are 235 de milioane de locuitori. În cursul planului septenal numărul cetățenilor sovietici a crescut cu 23 de milioane, adică cu o cifră egală cu populația Austriei, Danemarcei, Norvegiei și Suediei luate la un loc. În fiecare minut populația sovietică se înmulțește cu 6-7 cetățeni, într-o oră cu 375, într-o zi cu 9 000. În fiecare săptămână se naște deci un oraș mărișor. Pentru a popula un oraș cât Bonnul, Uniunea Sovietică n-ar avea nevoie decât de 17 zile, pentru un oraș cât Londra de 2 1/2 ani, iar pentru unul ca New Yorkul de 3 1/2 ani.

În 1926, U.R.S.S. număra 709 orașe, în care trăiau 18 la sută din locuitorii țării. Acum sînt 1888 și fiecare al doilea locuitor trăiește într-un oraș. În acest răstimp au răsărit ca din pământ aglomerări urbane, ca: Magnitogorsk cu 370 000 de locuitori, Norilsk cu 150 000 de locuitori, dincolo de Cercul Polar, Moncegorok, orașul nichelului din peninsula Kola, Rudnii cu 100 000 de locuitori, metropola minereului din Kazahstan etc., etc.

Un spor anual de aproape 4 milioane de oameni reclamă evident o deosebită grijă pentru construcția de locuințe. De aceea, în fiecare zi lucrătoare cei 7 milioane de muncitori sovietici din construcții înalță locuințe pentru 48 000 de concetățeni, iar într-un an pentru 12 milioane, în așa fel ca în 1970 această problemă să fie în esență rezolvată. În actualul cincinal au primit sau vor primi locuințe noi sau mai spațioase 60 de milioane de cetățeni sovietici.

Dar locurile de muncă? Ele se creează pe măsură ce se dezvoltă economia țării. Între 1959 și 1965 numărul muncitorilor și funcționarilor a crescut anual cu 3 milioane. Aproape zilnic se termină și se dau în folosință 3 întreprinderi. În tot anul trecut au fost date în folosință 1000 de noi întreprinderi: rafinării de țitei, combinate textile, fabrici de fibre artificiale, uzine metalurgice, fabrici de radiouri și televizoare, 60 de întreprinderi pentru industria ușoară, aproape 200 de întreprinderi ale industriei alimentare etc.

Populația mai numeroasă, orașele și întreprinderile noi presupun și o circulație mai intensă. De aceea, pînă în 1970 se prevede a se construi 63 000 de kilometri de șosele noi. Puse cap la cap, ele ar înconjura o dată și jumătate Pământul pe la ecuator.

INDUSTRIA
PESCUITULUIDelicioasele
icre cenușii

Se știe în ce constă faimosul caviar rusesc: în icrele negre ale sturionilor care trăiesc cu predilecție în mările Caspică și de Azov. Exemplarele mici

măsoară minimum 80 cm, iar cele mari depășesc uneori 1,50 m. Pescuitul sturionilor cere o pricepere deosebită, întrucît pentru obținerea unui caviar

Controlul calității caviarului

de primă calitate prețiosul „vinat” trebuie expedit viu la bazele de prelucrare. Sturionii au, însă, o particularitate, anume depunerea icrelor trebuie să se facă obligatoriu în ape dulci. Pentru a conserva specia, împiedicată de barajele hidrocentralelor să urce de-a lungul fluviilor, specialiștii sovietici au construit în apropierea uzinei de conserve de la Temruk, dar și în alte locuri, instalații speciale destinate obținerii puietului de sturioni.

Într-o uzină de conserve șeful secției pentru prepararea caviarului deține o poziție comparabilă cu aceea a unui solist de operă. Procesul de preparare a caviarului reprezintă o adevărată artă, care se transmite din generație în generație. Dar să facem o incursiune imaginară în secția uzinei din Temruk. E o încăpere dreptunghiulară cu o lungime de aproximativ o sută de metri și strălucind de curățenie. Pe niște mese joase, pe ale căror tăblii se află o serie de cadre cu site, icrele sînt degajate de membrane și sortate. Dacă icrele au un înveliș rezistent, șeful de secție dispune producerea unui caviar cu bobul întreg, iar dacă membrana e fină sau a pleznit, realizarea unei paste de caviar.

De obicei, icrele de sturioni sînt numite „icre negre”. Degustătorii au stabilit, însă, că icrele cu adevărat negre sînt de calitate inferioară, primatul deținindu-l cele cu o culoare gri deschis sau gri. În ultimul timp, activitatea de fabricare a caviarului a fost mecanizată datorită invenției specialistului Vladimir Pritulenko care a realizat un aparat ce spală, presează, sarează și ambalează, operațiuni care de obicei se făceau manual. După care gustoasă și mult solicitată delicatessă este amplasată în autoclave unde, la o temperatură de 60°C și în numai trei minute și 45 de secunde, este pasteurizată și expedită pentru desfacere. Uzina de conserve din Astrahan, de pildă, livrează anual peste trei milioane de cutii de caviar, exportate în zeci de țări din Europa și America.

ENERGETICĂ

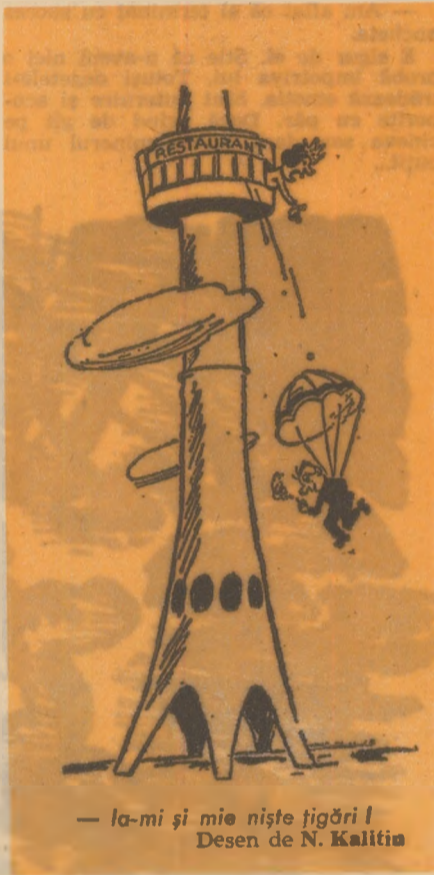
O centrală
pornește pe mare

De milioane, de miliarde de ani apele mărilor și oceanelor se zbugiumă amintind parcă, cu fluxul și refluxul lor, de respirația unei ființe. Omul a încercat să folosească din cele mai vechi timpuri uriașă energie înmagazinată de „continentul albastru”, dar abia în zilele noastre a reușit să „domesticească” marea, acest fenomen natural pricinuit de atracția reciprocă dintre Pământ, Soare și Lună. Se știe că o primă centrală maremotrică cu o capacitate de 300 000 kW a fost construită recent la Rance, în Franța; o alta urmează a fi în curînd dată în funcțiune în Uniunea Sovietică, în golful Kislaia Guba.

Centrala sovietică a fost construită după un proiect foarte îndrăzneț, elaborat de un colectiv de ingineri de la Institutul „Ghidroproiekt” condus de candidatul în științe tehnice Lev Bernstein, care a închinat aproape 30 de ani

din viață giganticei lucrări. Realizată în întregime din beton armat, construcția se prezintă ca un bloc de peste 5 000 de tone și a fost montată la 100 km depărtare de locul implantării, pe promontoriul Prifk. După părerea energeticienilor, aproape toate elementele ei pot fi considerate o invenție, o descoperire științifică sau tehnică, o soluție originală. Între altele, proiectanții au propus un nou tip de beton care rezistă excelent la marile diferențe de temperatură și la apa sărată și au realizat un nou material termohidroizolant care urmează să acopere construcția la exterior. În ce privește principiul de funcționare, el se bazează pe turbine reversibile, acționate de flux și reflux.

Centrala, cu toate „măruntaiele” ei, peste 5 000 de aparate, va fi remorcată de puternice nave prin Marea Barentș pînă la locul de destinație, Kislaia Guba — soluție neîncercată pînă acum de nimeni, brevetată de specialiștii sovietici. Principalul obiectiv al centralei maremotrice sovietice este verificarea în practică a posibilității de implantare pe litoralul Oceanului Arctic a unei salbe de astfel de centrale, care să producă energie electrică ieftină. Lucrările pregătitoare în vederea remorcarii sînt aproape terminate așa încît vara aceasta originala centrală va porni în călătoria ei pe mare.

— Ia-mi și mie niște figuri!
Desen de N. Kalitia

SIDERURGIE

100 milioane
tone oțel!

Astăzi, cînd oțelul e utilizat deopotrivă la fabricarea cuielor și navelor cosmice, a cutiilor de conserve și a mașinilor electronice, a tractoarelor și rachetelor, o sută de milioane de tone oțel înseamnă mult sau puțin? Pentru a da singuri răspunsul la întrebare e deajuns să știm că e aproape tot atît cît au produs, la un loc, în 1967 Anglia, Franța, Republica Federală a Germaniei și Italia. Încît atunci cînd, la sfîrșitul anului trecut (mai exact la 24 decembrie), la uzina „Zaporojstal” din Ucraina s-a turnat a sută milioane tonă de oțel evenimentul a trezit un puternic și justificat ecou în întreaga Uniune Sovietică. În acest sens nu e desigur lipsit de interes să reamintim că U.R.S.S. se și află pe primul loc în lume în ce privește extracția de minereu de fier, producția de coals metalurgic, de produse refractare, de aliaje ferose și de țevi de oțel.

Dar să vedem o clipă și ce înseamnă cele 100 de milioane tone de oțel pe plan istoric. Moștenirea lăsată tinerei puteri sovietice de Rusia țaristă însuma o producție de abia 4,3 milioane de tone pe an; Rusia țarilor participa astfel cu un aport de numai 5,3 la sută la producția mondială de oțel. Statele Unite produceau aproape de opt ori mai mult oțel decât Rusia, Germania de trei ori, Anglia de două ori.

La prima vedere s-ar părea că Uniunea Sovietică a avut nevoie de 50 de ani pentru a atinge cota de 100 milioane

tone oțel. Dacă am raționa așa ar însemna, însă, că nu ținem seama de faptul, esențial, că drumul străbătut în această jumătate de veac nu a fost deloc lin, că ritmul de dezvoltare nu a fost deloc egal în această perioadă. Uniunea Sovietică a avut, de pildă, nevoie de patruzeci de ani pentru a ajunge la primele cincizeci de milioane de tone oțel,

Șarja de oțel e gata

dar de numai încă zece ani pentru ca, plecînd de la acel rezultat, să-și mai dubleze o dată producția.

INDUSTRIA TEXTILĂ

Lavsan, kapron,
nitron etc.

În fund se prezintă costumele de baie ale verii 1968, la dreapta privirile mîngîie blănurile, mai adecvate sezonului, iar stînga este rezervată confecțiilor cochete și țesăturilor multicolore. Între pereții săi de sticlă, pavilionul bunurilor de larg consum, cel mai mare și mai tînăr de la Expoziția realizărilor economiei naționale a U.R.S.S., a rezervat un loc de cinste delegaților industriei ușoare.

Deși reprezintă numai una din cele 30 de specialități ale industriei ușoare, industria textilă sovietică concentrează în 1 800 de întreprinderi aproape jumătate din toți muncitorii ramurii. Producția ei este impresionantă: peste 9 miliarde de metri de țesături de tot felul. La expoziție accentul nu s-a pus însă pe cifre, ci pe modificările calitative intervenite în ultimii ani și prevăzute pentru următorii. Prima constatare este că fibrele sintetice se află în plin avînt. Sub numele de lavsan, kapron, nitron se prezintă materiale și confecții de mare randament în producție și foarte comode la purtare, cu atît mai mult cu cît procedee tehnice noi le fac complet neșifonabile, nedeformabile și ușor de întreținut. Cantitatea produsă fiind încă sub nivelul cererii, pînă în 1970 se vor construi zece combinate de fibre artificiale cu o capacitate totală anuală de 400 000 tone. La dezvoltarea unor procedee care să asigure o calitate superioară la un preț cît mai redus lucrează douăzeci de institute, trei organizații de proiectare și 70 de laboratoare ale întreprinderilor textile mari.

Și așa-zisele „țesături neșifonabile” cresc vertiginos. În prezent ele se obțin în 4 întreprinderi speciale și în cîte o secție din 70 de întreprinderi obișnuite. În 1970 producția lor urmează să fie de zece ori mai mare decît în 1965, cînd s-au fabricat 125 milioane de metri. Creșterea va fi asigurată de 170 de noi linii de producție care au și fost comandate constructorilor de mașini textile. De ce s-a adoptat și se extinde atît de puternic noua metodă? Pentru că prețul de cost al materialelor obținute este de două ori mai mic decît al țesăturilor obișnuite, iar productivitatea mașinilor, de două ori mai mare.

Tricotajele sînt o altă specialitate de mare randament, mai cu seamă că ies din fabrică gata de purtare, scutînd cheltuturile de confecționare. Mai importantă însă este productivitatea mașinilor, care depășește cu mult pe cea din țesătorii. Astfel, o mașină de tricotat circular pentru bumbac e de 15 ori mai harnică decît un război automat. În consecință, investițiile din fabricile de tricotaje sînt cu 25—50 la sută mai mici decît în țesătorii. La aceasta se mai adaugă și avantajele oferite de transformarea fibrelor sintetice în tricouri. Pentru a lichida o oarecare rămînere în urmă, moștenită încă din vremea țarismului, 70 de mari întreprinderi vor trece la fabricarea exclusivă de corapi, lenjerie de tricou, jachete, pulovere etc. Pînă în 1970 capacitatea acestei ramuri va crește mult mai mult decît aceea a țesăturilor și filaturilor.

UN MOTOCICLIST ÎN NOAPTE

XI.

Pe urmele unei crime

— Da, s-a tratat la noi. Dumitale îți pot spune adevărul: nu mai avea nici o scăpare.

— Nu mai avea?

— Da. Cancer inoperabil. Andanov știa și totuși a dus-o la clinica regională. Așa sînt oamenii, speră întotdeauna într-un miracol. — Apoi, după o clipă de tăcere, urmează: — Ah, nu știi? Credeam că la Kolodin veștile se răspîndesc cu viteza fulgerului. Andanov a și plecat la clinică. A primit o telegramă.

Sora mă ajută să cobor scara; Malevici mi-a scormonit rana care mă doare îngrozitor. Nu știu cum o să ajung la hotel.

Două focuri de armă

— De ce a recunoscut Șabașnikov?

— Nu știu... — răspunde Komarovski, privind fix într-un punct. A ajuns în așa hal, încît totul îi e indiferent. Maiorul i-a relatat cu lux de amănunte cum a fost săvîrșită crima. Ieri, Șabașnikov a spus: „Oare să fi fost chiar eu? În stare de inconștientă? Cred că tot orașul mă condamnă. Acum mi-e totuna“. Și azi a recunoscut.

— Și dumneata?

— Ce era să fac? Să strig la el: „Nu l-ai ucis tu!“ — ripostează plin de amărăciune căpitanul. — Un maior are un punct de vedere, celălalt maior, altul.

— Dar și dumneata ai o părere.

— Ai 24 de ani, Pavel Petrovici — observă cu glas obosit Komarovski. — Îți vine ușor.

Într-adevăr, am 24 de ani și n-am fost plutonier major, n-am cunoscut greutățile vieții. Dar ce importanță are asta acum?

— Mă tem că e un caz în care nu plătește adevăratul vinovat — rostește căpitanul.

Clocotesc de indignare. Nu cumva asasinul ne-a dus de nas pe toți? Pomiluiko nu poate rezista ispitei. Eu scot apă cu sita, iar Komarovski stă în expectativă.

— Și totuși o să-l descoperim — îi spun. — Și d-ta ai să mă ajuti.

După o clipă de reflectare, Komarovski îmi întinde mina.

— Unde te duci acum? — mă întrebă el însuflețit.

— La Keșa Turhanov. El o să-mi dea de știre cînd Andanov s-o ivi din nou în taiga.

...Fereastra cabanei e slab luminată. Mă apropiu cu băgare de seamă de ea. Keșa are dreptate, Andanov e înăuntru.

Acum sîntem doar noi doi în taiga, la treizeci de kilometri depărtare de Kolodin. Eram sigur că Andanov va veni în taiga pe șoseaua Polunino. Chiar dacă mobilul crimei n-au fost banii, el — asta-i psihologia ucigașilor — nu va renunța la „pradă“. Jumătate din sumă a aruncat-o ca să-i pună pe anchetatori pe o pistă falsă, dar restul l-a dosit. Nu a putut face asta decît într-un loc din preajma șoselei, cînd gonia disperat cu motocicleta spre gara Polunino.

Sîntem numai noi doi în taiga. Asta și vreau. Trebuie să-i dau de înțeles că știu multe despre crimă. Andanov a mizat totul pe o carte. Dacă va socoti că a pierdut, va comite, fără să stea pe gînduri, a doua crimă și se va ascunde în inima taigalei. Deci, trebuie să fiu cu ochii în patru. Numai de n-aș da greș...

Privesc pe fereastră: Andanov șade cu capu-i mare și pleșuv plecat deasupra mesei și numără niște bancnote. Am întîrziat puțin. Ar fi trebuit să-l prind chiar lîngă locul unde și-a ascuns banii.

Andanov ridică brusc capul. A observat că e urmărit. Deschid larg ușa. Inima e gata să-mi iasă din piept. Nu-ți pierde cumpătul, locotenente!

— Fii bine venit! — îmi spune „gazda“, în timp ce scormonește cu vâtraul într-o sobiță.

Nu seamănă deloc cu funcționarul modest pe care l-am întîlnit în oraș. Taigaua l-a schimbat radical. Ochii au o strălucire sumbră, iar cămașa desfăcută la piept îi scoate în evidență

umerii lați și puternici. Nu m-am gîndit pînă acum că adversarul ar putea fi mai tare decît mine.

— Vrei să vinezi și dumneata? — mă întrebă el.

— Cam așa.

— Cu mina bolnavă?

— Amortizoarele astea ard rău de tot. În cabană e foarte cald, focul troznește în sobiță și miroase a tutun cu miere.

— Am aflat că ai terminat cu succes ancheta.

E sigur de el. Știe că n-avem nici o probă împotriva lui. Totuși degetele-i trădează emoția. Sînt puternice și acoperite cu păr. Dacă prind de gît pe cineva sau dacă apucă mînerul unui cuțit...

dat. — Mă duc mai bine să aduc niște lemne.

Cu spatele îndoit, ca să nu se lovească de tavanul din birne, pleacă în recunoaștere. Vrea să se convingă dacă nu cumva am mai adus pe cineva cu mine. Se întoarce, însă, liniștit.

— Interesant, totuși, că ne-am întîlnit aici — îmi spune Andanov, privindu-mă de la înălțimea staturii lui impresionante. Bicepsii i se încordează sub piele. Se vede că minuieste halterele. — Mă duc să stau la pîndă. Mergi cu mine?

— Bineînțeles.

Îesim afară, în întuneric. Andanov duce pușca pe umăr. Caut să mă ațîn cît mai aproape de el, ca să nu poată

Andanov crede că nu mai trebuie să tragă.

Pușca mi-a sărit cît colo. Încerc să scot pistolul, dar mina, moale, nu vrea să mă asculte. Andanov face un salt spectaculos și se repede spre mine. Lovesc bine cu stînga. Pumnul strîns pansat l-ar putea izbi ca un baros, dar sînt prins între niște blocuri de piatră și nu mă pot mișca în largul meu. În lupta dintre noi, Andanov are toate atu-urile. Are, în primul rînd, zece degete în loc de cinci.

Încerc să mă eliberez. Dar adversarul e puternic și abil. Vrea să mă apuce de gît. Lupt fără să mă gîndesc că ar trebui să-i aplic un uперcut. Numai setea de viață îmi mai dă puteri. Instinctul de conservare clocotește în amîndoi.

La un moment dat îl izbesc cu capul. Cade. Izbutesc să mă ridic. Acum îl pot ajunge cu dreapta. Dar Andanov se răsuște și îmi prinde brațul. Se aude un troznet în umăr și mina îmi afirmă inertă, iar cu stînga bandajată nu pot scoate pistolul. Andanov știe asta și nu se grăbește, se oprește o clipă ca să-și tragă răsufllarea.

Stăm unul în fața celuilalt într-un întuneric de smoală. Trebuie să profit de răgazul acesta de o clipă. Izbesc cu stînga. De data asta cred că n-am mai dat greș. L-am luat prin surprindere. Capul i se lovește surd de piatră. Desfac cu dinții bandajul, îmi eliberez degetele arse și aprind lanterna. Andanov zace între doi bolovani mari netezi de apă. Îi ridic capul. Să nu se înec.

Și, deodată: Andanov, pietrele, arma care plutește pe apă, totul începe să se învîrtească, să danseze în lumina slabă a lanternei. Dacă aș mai rezista puțin! Andanov are să-și revină repede iar eu n-am să mă pot răfui cu el. Scot pistolul și trag în aer. Reculul îmi zmulge arma din mîna slăbită și o aruncă în apă.

De undeva, din preajmă însă, răsună un foc de răspuns tras cu o armă de vînătoare.

Deznodămîntul

— Bravo ție — îmi spune Pomiluiko, netezind cearceaful de pe patul meu.

Nu-mi dau seama dacă mă dezaprobă sau mă laudă. Niciodată n-am mai avut prilejul să citesc pe fața maiorului o expresie de neîncredere sau de jenă.

— Da, băiete, ce întorsătură au luat lucrurile! Dar dacă te-ar fi dat gata?

— continuă Pomiluiko, încercînd să fie sever, dar neizbutind. — Noroc că ți-a venit în ajutor Keșa Turhanov!

Keșa nu m-a ascultat și a pornit pe urmele mele. Komarovski îl rugase să nu mă lase singur.

— În genere, brigada și-a îndeplinit misiunea — adaugă Pomiluiko. — Minus unele greșeli.

Îl privesc tăcut. Gîtul maiorului se roșește. Dacă aș putea spune la Direcție că l-am văzut roșind pe Pomiluiko, aș stîrni senzație. Dar n-am s-o fac.

— Știi, Pavel, pe cine am... ai prins?

— mă întrebă maiorul, după care scoate un teanc de hîrtii dintr-o mapă și mi le întinde.

— Cercetează-le! Înaintez cazul instanțelor superioare. Mi s-a spovedit ca unui duhovnic.

Viktor Smirnov

(Continuare în pag. 11-a)

Desen de V. Kovenatki

„Cine ești? — mă întreb în sinea mea. — Minuiesti la perfecție pumnalul și conduci motocicleta ca un as. Și, asemenea unui șahist, știi să vezi mai departe de mișcarea pe care o faci. Unde și cînd te-ai ciocnit cu Oseev? Cum va fi izbucnit între voi vrajba care a dus la cumplitul deznodămînt? După acte, ai un trecut nepătat“.

Stăm în cabana neîncăpătoare ca doi prieteni buni.

— Știi, Andanov, e pentru prima oară în cariera mea că am lămurit un caz foarte complicat.

El tace. Acum, pentru mine, lucrul cel mai important e să nu mă poticnesc cu nici un preț.

— Un revizor de cale ferată m-a ajutat. Se afla într-un alt vagon și a văzut tot.

— Nu înțeleg nimic.

Chipul îi e la fel de impenetrabil. Fața-i prelungă și posomorită pare o mască.

— De altfel și groapa lui Savkin, unde a fost ascuns „I.J.“-ul, mi-a fost de folos. S-au păstrat urmele care duceau de la gară spre groapă. De altminteri, nici cursa cu motocicleta n-a rămas neobservată.

Andanov se apleacă și scormonește jăratecul cu un lemn. Acum îmi explic de ce duduia atîta de tare sobița cînd am intrat pe ușă; Andanov se descolorise de bani.

— Vorbești de lucruri pe care nu le înțeleg — rostește el la un moment

pune brusc arma la ochi. Sfirșitul e aproape.

„Poștașul“ tace. Merg în urma lui, aproape lipit de el. E întuneric beznă. Ne îndreptăm spre Ceremșanka. Aici, în partea asta, riul e lat și vijelios. În locul lui Andanov n-aș merge mai departe. Sînt cum mi se încordează mușchii. Sînt pregătit.

Și totuși, mă ia prin surprindere. Plonjează abil, se răsuște și mă lovește cu putere, încît mă rostogolesc spre apă.

În cădere mă izbesc de pietrele umede; o durere cumplită îmi străbate corpul. Dar trebuie să mă ridic și izbutesc. Apoi fac cițiva pași. De sus răsună un foc de armă. Glonteale îmi șuieră pe lîngă ureche. Ce bine că n-am rămas pe loc. Așcut cu luare-ămînte, dar nu mai aud țăcănitul armei. Probabil că

În această pagină vom începe, săptămîna viitoare, publicarea unui episod necunoscut din istoria războiului secret:

Căpitanul Ledoux își asumă riscul
de E. Cerniak

LAUDA PĂPUȘARULUI

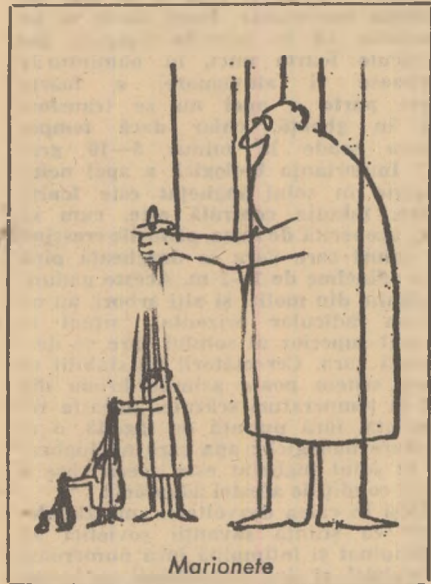
Nu-l credeți
pe obrazțov!

...Ne sfătuieste reporterul B. Poiurovski, care l-a urmărit citva timp pe marele păpușar ca să se convingă dacă impresia pe care o lasă acesta, că profesia lui implică numai bucurii și nici un efort, concordă cu realitatea. Titlul este o concluzie, dar ca orice concluzie trebuie și ea demonstrată.

Poiurovski a început „urmărirea” într-o seară când Serghei obrazțov avea spectacol. În noua clădire a Teatrului central de copii, construită în piața Maiakovski din Moscova, artistul era omniprezent: conducea, interpreta, lauda, corecta — făcând totul cu o ușurință nespūsă, fără ca expresia aceea extraordinară de emanație luminoasă pe care o are fața lui să se stingă o clipă.

După spectacol, s-a dus repede acasă unde îl aștepta un autor cu o piesă nouă (obrazțov alege personal și cu multă exigență piesele pentru repertoriul său). Lectura a durat mult. Cel mai tare a ris autorul, obrazțov, care asculta atent, fără să-l întrerupă, părea și el mulțumit. Dar la sfârșit a explicat că în forma aceea piesa nu merge.

Autorul n-a apucat să se supere, că în birou au intrat citiva operatori de la televiziune alături de care gazda, fără să-și tragă suflul, a început o excursie prin propria-i locuință, în vederea filmului „Dascălii mei”.

Marionete

Obrazțov nu este colecționar. Dar în casa lui s-au adunat cele mai uimitoare lucruri, alese pe criteriul „am învățat de la ele”. Cărți, tablouri, miniaturi, fotografii, discuri, păpuși, jucării, doi crocodili trimiși de la New York de Boris Șaliapin, fiul marelui cântăreț, și multe altele sînt tot atîția „dascăli”. așa că vor intra în viitorul film.

„Excursia” s-a sfîrșit după miezul nopții. Dar a doua zi dimineața Serghei obrazțov a urcat sprinten scările teatrului, a intrat în sala de spectacol și a început repetiția.

Repetiția... Feerii moderne, farse, spectacole satirice, basme, povești, care se nasc treptat-treptat... Păpuși de tot felul, oameni cu mască, cu grimă și fără, decoruri, muzică, culori, care trebuie dirijate, amplasate, armonizate — iată ce înseamnă repetiția.

Cei care urmăresc din sală evoluția micilor plămămuiri caraghioase, nici nu bănuiesc cu ce eforturi sînt „învățate” păpușile să plonjeze în apă, să patineze sau numai să-și pună picior peste picior. „Păpușile n-au fost niciodată pentru

mine un scop în sine. Dacă pe umerii lor mici nu pot pune aceeași sarcină de cinste, aceeași datorie de a fi necesare oamenilor care apasă umerii „artei mari”, atunci nu vreau să am de-a face cu păpușile” — a spus odată Serghei obrazțov. Dar cum umerii lor suportă această sarcină, are de-a face cu ele.

Să reluăm, însă, urmărirea. După repetiție, pe obrazțov îl așteptau, în biroul lui, studenții aflați la practică, pentru o discuție profesională. Apoi a venit să-l caute un elev. Portarul n-a vrut să-i dea drumul, ca să nu-l deranjeze pe păpușar, dar acesta s-a supărat. „Lasă-l să intre, dacă a venit înseamnă că are o treabă serioasă”.

„Treaba serioasă” erau niște porumbeii călători — pasiunea orelor libere ale băiatului — amenințați de vrăjmășia unei vecine. De ce venise cu ei la obrazțov? Pentru că acesta e cunoscut nu numai ca actor și regizor, ci și ca un om bun, inimos, care nu se poate împăca cu răul.

În această ordine de idei trebuie să spunem că artistul (vicepreședinte al Asociației internaționale a artiștilor păpușari și președinte al Secției sovietice a Asociației) este și un neobosit combatant pe tărîm obștesc. Recent, el a terminat un nou film intitulat „Așa nu se mai poate”, care afirmă dreptul sacru al fiecărui om la fericire.

După ce a lămurit soarta porumbelilor, s-a întors acasă să scrie un articol comandat de o revistă. Seara, bineînțeles, avea spectacol.

...Și totul părea făcut fără nici un efort. Uimitoare facultate! obrazțov într-adevăr nu consideră și nu arată că spectacolele, filmele, articolele, cărțile, treburile lui obștești sînt rezultatul unei munci încordate. Dar Poiurovski, care a văzut ce-a văzut, ne sfătuieste — cu multă admirație pentru eroul originalei sale „urmăriri” — să nu-l credem pe obrazțov.

CINEMA

Variofilme...
Și mai departe?

Inovațiile tehnice în materie cinematografică se țin lanț. În istoria abia septuagenară a filmului s-au succedat, cu o viteză pe măsura secolului nostru, sunetul obișnuit și stereofonic, culoarea, ecranul lat, panoramic, circhorama etc. Acum se fac filme stereoscopice, care au ieșit din raza de experimentare pornind spre publicul larg.

Un astfel de film a fost prezentat recent în premieră la Moscova. Se intitulează „Nu și da” și este o comedie la care spectatorii rid din toată inima. Principalul merit e al regizorului Alexandr Koltatîi și al interpretei Liudmila Gurcenko, care posedă un bogat arsenal de captare a simpatiei publicului: are farmec, joacă, dansează și cântă. Dar alături de numele lor trebuie amintiți și tehnicienii, care au avut o contribuție hotărîtoare la realizarea comediei „Nu și da”: Andrei Boltianski, conducătorul laboratorului de filmare, Nina Ovsiannikova, șefa sectorului stereo, ingineri, mecanici, colaboratori ai Institutului de cercetări științifice în domeniul cinematografiei și fotografiei preocupate de perfecționarea sistemului cinematografic în relief.

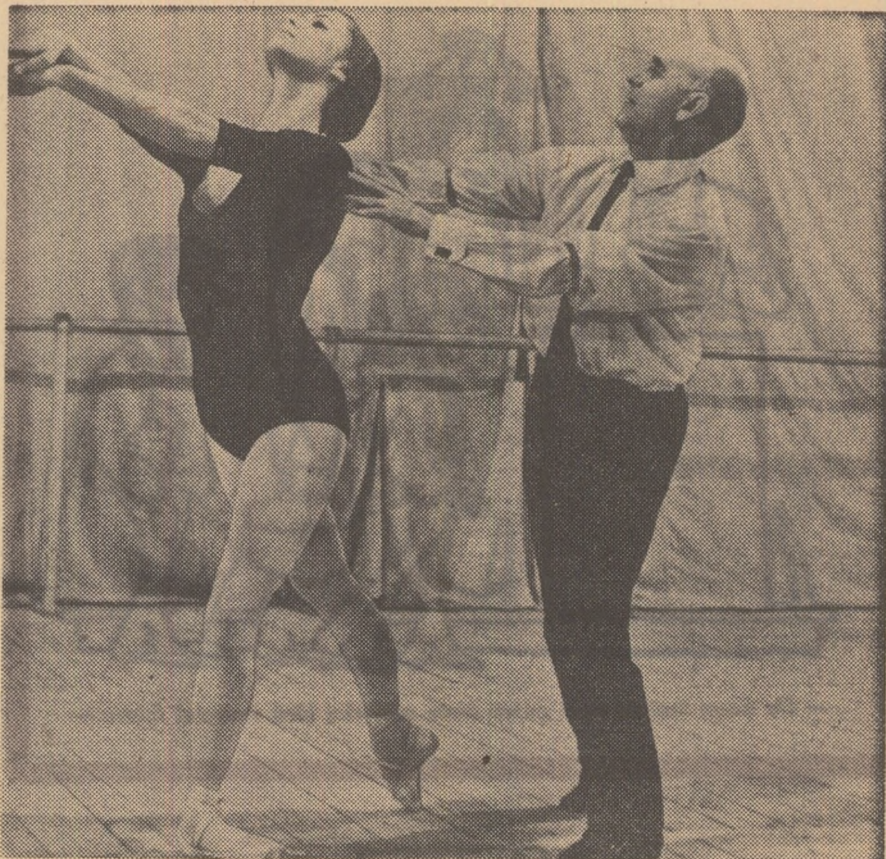
„Nu și da” a fost filmat cu o cameră stereoscopică cu două obiective pe peliculă lată. Două cadre care prezintă una și aceeași imagine sînt privite simultan, fiecare cu cite un ochi. Pentru ca acest lucru să fie posibil, spectatorii capătă la intrare ochelari speciali.

În momentul de față, la „Mosfilm” se turnează a două peliculă stereoscopică, „Călugării albi”. Regizor, tot A. Koltatîi.

Dar filmele în relief nu sînt ultimul cuvînt al tehnicii cinematografice. Noi forme încep să-și facă loc alături de cele existente. Este cazul cinematografului varioscopic. Acest termen, care începe să circule în cercurile de specialitate, înseamnă, pe înțelesul tuturor, cinematograful cu ecran variabil. Într-un variofilm, cadrele verticale și orizontale alternează într-un ritm rapid, îngustîndu-se sau lărgindu-se în funcție de sensul fiecărei scene.

La studioul „Maxim Gorki” din Moscova regizorul I. Annenski a terminat de curînd un scurt metraj varioscopic: „Vă dorim succes”, asupra căruia specialiștii s-au pronunțat favorabil. Experimentul a interesat și publicul, care a urmărit cu uimire cum ecranul ba se întinde cuprînzînd enorma panoramă a Moscovei, ba se îngustează în jurul siluetei subțiri și zvelte a unei fete.

Deci filme în relief, variofilme... Și mai departe? Tehnica ne va da precis răspunsul, și probabil că în curînd.

Viitoare premieră la Teatrul Mare: balerina Elena Riabinkina pregătește rolul Reginei zăpezii, îndrumată de maestrul coregraf Asaf Messerer

Alarmă la Hollywood

În ultima vreme, cuvîntul „kidnapping” (răpirea de copleși) e rostit cu groază la Hollywood, bastionul filmului american. Stelele, care dincolo de strălucirea celebrității lor sînt părinți ca toți părinții, tremură pentru copiii lor, amenințați cu raptul de tot soiul de gangsteri și șantajisti. Și, de ce să nu o spunem, tremură și pentru buzunarul lor. În mîntea tuturor stăruie cazul lui Frank Sinatra care, acum citiva ani, pentru a-și recăpăta fiul a trebuit să plătească unor gangsteri californieni o sumă fantastică.

În aceste condiții, vedetele se apără recurgînd la cele mai ingenioase metode. Iată ce face, de pildă, Charlton Heston, cel care l-a interpretat cu atîta vigoare pe Michelangelo în „Agonie și extaz”. Sistemul lui de securitate ne este descris de un reporter al săptămînalului londonez „Weekend”, care i-a luat actorului un interviu.

„Cînd m-am apropiat de casă poarta de fier era ferecată. Dar „ochiul electronic” montat în poartă apucase să semnalizeze venirea mea. Știam că dacă aș încerca să intru în curte, semnalul de alarmă ar răsuna în aceeași clipă și acolo, și în clădirea poliției din Beverly-Hills.

Coborînd din automobil, am distins lătrături de cîine, voci înăbușite și mișcare de partea cealaltă a zidului. O făptură amenințătoare se strecura de-a lungul lui. Am alergat la poartă, am ridicat receptorul telefonului instalat acolo și mi-am spus numele. „All right — mi-a răspuns Charlton Heston. — Întoarce-te în mașină. Cînd am să apăs pe buton, poarta o se să deschidă pentru cîteva secunde. Grăbește-te să intri. Dar odată ajuns în curte, nu deschide portiera, dacă, bineînțeles, ții la costumul și la viața dumitale...”

Abia după cinci sau șase minute m-am încumetat să ies din mașină, cînd s-a ivit un servitor care, convingîndu-se că nu sînt gangster ci reporter, și pe de-asupra neînarmat, m-a condus în casă...”

Așa îi păzește Charlton Heston pe cei doi copii ai lui, și încă nu e liniștit că sînt în deplină siguranță. Cum nu sînt nici alți actori, la fel de celebri, care au creat și ei în jurul casei lor „zone de securitate” similare.

Tony Curtis („Vikingii”, „Spartacus”) are patru fiice între unsprezece ani și optsprezece luni. Drept care și-a încins superba-i locuință cu o dublă „barieră de semnalizare”, întărită cu citiva dulăi special antrenați, care stau de pază zi și noapte, nelăsînd să treacă nici vîntul. Fiicele lui mai mari se duc la școală escortate în permanență de un detectiv.

Ideea detectivului a fost împrumutată de Tony Curtis de la Audrey Hepburn, care, cu atîta farmec și talent ne-a arătat alături de Peter O'Toole „Cum să furi un milion”. Cînd celebra actriță se afla acum citiva ani în Spania, unde se odihnea după o muncă istovitoare, a primit o scrisoare de șantaj care a făcut-o să cheme urgent de

peste ocean o namilă de detectiv cu mușchi impunători și o minte foarte ageră. Micul Sean al ei și al lui Mel Ferrer nu face acum un pas fără această mătăhoasă umbră a sa.

Alți actori au îmbogățit „arsenalul de pază” cu alte metode. Julie Andrews, care în momentul de față este una dintre cele mai populare actrițe americane, a distrus toate fotografiile fîcetei sale. La fel procedează și celebrul Bing Crosby, care permite numai unui număr foarte restrîns de fotoreporteri, — toți prieteni buni și vechi — să-i fotografieze familia.

I. Petrov

MUZICĂ

Euterpe și cei mici

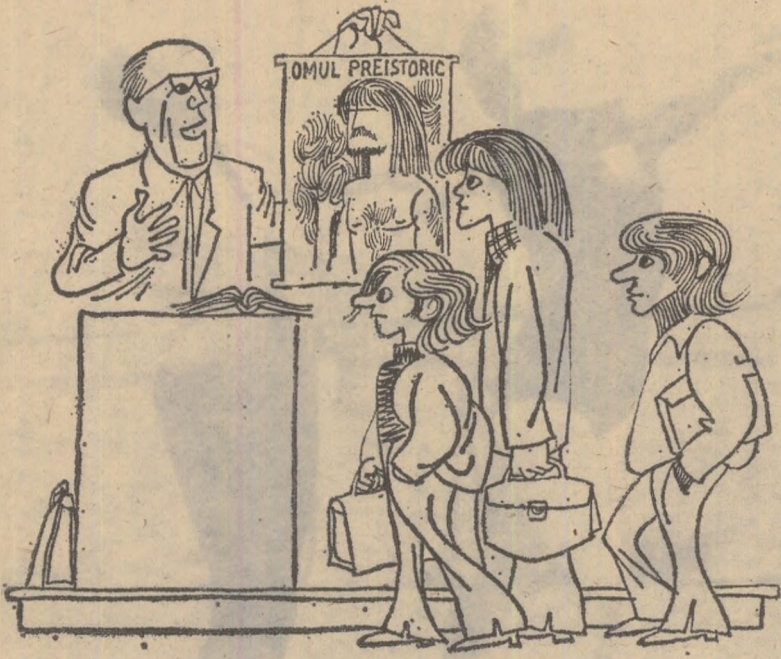
Teatrul muzical de stat pentru copii, care ființează la Moscova, a prezentat în premieră opera „Trei grăsuți” de V. Rubin, scrisă pe motivele cunoscutei povești a scriitorului Iuri Oleșa. Punînd pe muzică pătaniile fetiței Suok, dintr-o trupă ambulată de circ, care pătrunde în palatul celor trei grăsuți și-l eliberează pe Prospero-armurierul, făcînd să triumfe binele asupra răului, teatrul și-a îmbogățit repertoriul cu o operă care, cum s-a văzut la premieră, este sortită unui mare succes la publicul mic.

Conducătoarea acestei instituții atît de utile, care aduce o importantă contribuție la educația muzical-estetică a celor mai mici spectatori, inițindu-i în arta complexă a operii, este Natalia Saț, artistă talentată și entuziastă, posesoare a unei experiențe bogate. Natalia Saț și-a început activitatea cu și pentru micii moscoviți acum aproape o jumătate de secol. Printre creatorii și participanții la spectacolele și concertele organizate în acest lung răstimp pot fi întîlnite nume celebre de scriitori, compozitori, pictori, cîntăreți și artiști. E suficient să spunem că povestirea simfonică de notorietate mondială „Petrică și lupul” a lui Serghei Prokofiev a fost scrisă special pentru Teatrul central pentru copii.

Teatrul muzical pentru copii, care l-a urmat, își creează și el un activ propriu de autori, un repertoriu original, un colectiv de interpreți. Pe scena lui se naște un nou stil al spectacolului de operă. Cum copiii refuză „concertele în costume”, se cere din partea regizorilor, scenografulor, artiștilor o fantezie necesată și o veridicitate absolută a personajelor. Tinerii cîntăreți trebuie să-și însușească treptat o măiestrie sintetică. Specificul teatrului îi obligă nu numai să iasă din tiparele unui anumit gen, ci și să știe să danseze, să facă acrobații și tot ce mai fac eroii lor aduși pe scenă din basme și povești.

arta

a

— De acum înainte vom putea trata subiectul fără material ilustrativ

FIZICĂ

Casa mea dragă... cu pereți radianți!

Strămoșii noștri îndepărtați au avut de îndurat o climă aspră chiar la latitudini unde ea e astăzi foarte blândă, așa încât erau obligați să lupte din greu contra frigului. Când a sărit prima scintile și s-a aprins primul foc poate că s-au speriat cumplit, dar apoi, începând să-i simtă căldura binefăcătoare, nu s-au mai dat duși de lângă el.

Acest foc primitiv a evoluat considerabil. Vetrele, sobele de pământ, cărămidă sau teracotă, tablă ori fontă, cazanele care difuzează căldură făcând să circule apă, aer sau aburi calzi, radiatoarele electrice sînt tot atîtea etape ale unui lung progres tehnic. Tehnica încălzitului, una din cele mai vechi, părea să fi atins culmea perfecțiunii. Atunci de ce s-au început recent cercetări de laborator care costă zeci de milioane?

Pentru că pînă acum s-au perfecționat la maximum aparatele de încălzit ca elemente izolate și nu s-a luat în considerare sistemul complex reprezentat de radiator + clădire. Ori, tocmai acesta trebuie „optimizat”, căci într-o „industrie” atît de vastă, chiar și o fracțiune de procent cîștigată poate constitui o adevărată victorie economică. Pe de o parte atît clădirile cit și instalațiile de încălzit posedă încă variabile care pot fi influențate favorabil; pe de altă parte trebuie să se asigure un echilibru între ele și condițiile exterioare, care variază independent de voința omului, deocamdată cel puțin. De altfel chiar acest echilibru diferă după destinația localului: o școală, de pildă, nu se încălzește la fel cu un spital sau o sală de spectacole. Problema este deci extrem de complexă.

Există un schimb de căldură între exteriorul și interiorul unei încăperi, ca și între aceasta și înțeperea alăturată. Căldura se mai deplasează și în aceeași cameră, dintr-o parte într-alta, prin convecție (adică pe calea curenților) sau prin radiație. Cînd se dă drumul la încălzire, situația precedentă se modifică, căci concomitent începe schimbul între sobă sau radiator și mediu. Este deci absolut necesar să se studieze sistemul de încălzire în funcție de clădire și, ceea ce e mai revoluționar, clădirea în funcție de încălzire. E adevărat că locuințele au fost adaptate din totdeauna climatei (izba din Siberia nu seamănă cu casele de pe malul Mediteranei), dar soluțiile găsite erau empirice.

Abia acum s-a început un studiu cu adevărat științific în „climatron”, instalație în care se reproduce orice climă, pentru a constata influența ei asupra încălzirii clădirilor. Climatronul (botezat prin analogie cu fitotronul) este un spațiu închis în interiorul căruia se montează succesiv încăperi (denumite celule) din diverse materiale. Sistemul de încălzire al încăperii variază, iar condițiile climatice din exteriorul ei sînt reglate cu strictețe. Astfel, asupra pereților presupuși a o despărți de camerele alăturate se îndreap-

tă aer cu o temperatură și umiditate identice cu cele din încăperea experimentală, socotind că toată casa este încălzită uniform. Probleme tehnice ceva mai dificile ridică pereții care reprezintă fațadele; dar și ele au fost învinse, reușindu-se să se reproducă chiar situația unei încăperi de colț sau a uneia construite direct sub terasă.

Un număr de lămpi cu arc învelite în cuarț țin loc de Soare (avînd aproape același spectru). Ele se montează mai sus sau mai jos, după anotimpul de simulat, și se aprind după un program care le permite să imite exact evoluția luminii solare. Cu ajutorul unor „tunele” de condiționare a aerului se realizează temperaturi variînd între minus 20 și plus 35 de grade și o umiditate relativă de 30—100 la sută în atmosfera „exterioră”. Puternice baterii de rezistențe electrice încălzesc, iar compresoare frigorifice răcesc mii de metri cubi de aer pe oră. Pentru a spori umiditatea se pornește un cazan care furnizează abur și pentru a o scădea se introduce aer proaspăt, uscat în prealabil. Ce se întîmplă însă cu mișcarea aerului? Ea nu poate fi trecută cu vederea, dat fiind că aerul rece dar liniștit răpește unui perete mult mai puține calorii decît cel turbulent. În plus, creînd o suprapresiune la exterior, vîntul favorizează infiltrarea aerului rece în clădiri. Ventilatoarele produc deci vînturi artificiale, cu viteza și direcția reglabile. Mai există totuși vreun factor climatic neluat în considerare? Da, ploaia. Rampe de stropit mobile proiectează asupra fațadelor o ploaie cu picăturile calibrate și — evident — cu temperatura reglată.

Toate instalațiile sînt comandate dintr-o sală de control, unde se citește, la distanță, și măsurătorile făcute automat în încăpere, pentru a nu influența condițiile experimentale prin intrarea și ieșirea cercetătorilor.

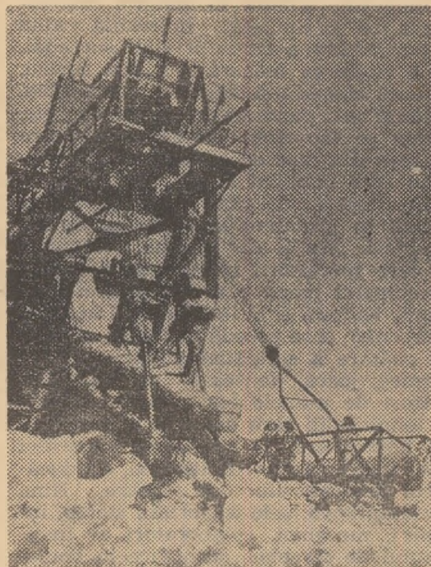
O întrebare aparent foarte simplă ne poate lămuri complexitatea problemelor ce trebuie să fie studiate: este bine să se așeze radiatorul sub geam? Se înalță astfel o barieră în calea frigului? Nu cunva se risipesc inutil calorii încălzind... exteriorul? În primul rînd astăzi se constată că această întrebare... e prost pusă, că ea ar trebui să cuprindă și natura materialelor de construcție, felul încălzirii. Pierecare a simțit desigur pe pielea lui diferența dintre căldura de convecție și cea de radiație. Pe vremuri, în fața vetrelor deschise, oamenii se coceau bine pe o parte în timp ce tremurau pe cealaltă, căci radiația nu se propagă decît în linie dreaptă, iar aerul cald se pierdea aproape în întregime ieșind pe coș. Sistemele moderne încearcă să echilibreze cele două feluri de căldură. Ce spune însă corpul omenesc? Preferă radiația sau aerul cald? Natural, răspunsul depinde de nivelul lor relativ: dacă aerul are minus 30 de grade, trebuie încălzit, dar plus 10 grade sînt suficiente dacă există o radiație destul de puternică, căci corpul, fiind el însuși o „sobă”, nu are nevoie să fie încălzit, ci doar să nu piardă mai multe calorii decît fabrică. Concluzia este că ne simțim cel mai bine într-un aer răcoros, dar primind o doză respectabilă de căldură radiată. Aceasta ne era și ne este însă furnizată de suprafețe prea mici și prea fierbinți: sobe, calorifere, radiatoare electrice. Viitorul aparține deci suprafețelor radiante întinse, dar avînd o temperatură moderată: zidurile și podelele-calorifer. Mîna sau piciorul nu vor trebui să le perceapă căldura, senzația de bunăstare fizică rezultînd din continuitatea radiației tot timpul zilei, nu din intensitatea ei. Idealul este deci ca o încăpere să nu prezinte nici o zonă, nici măcar un punct rece. Aci se închide cercul și revenim la materialele de construcție, lovindu-ne iar de complexitatea problemelor cărora climatronul le va găsi, poate, soluția.

nică, căci corpul, fiind el însuși o „sobă”, nu are nevoie să fie încălzit, ci doar să nu piardă mai multe calorii decît fabrică. Concluzia este că ne simțim cel mai bine într-un aer răcoros, dar primind o doză respectabilă de căldură radiată. Aceasta ne era și ne este însă furnizată de suprafețe prea mici și prea fierbinți: sobe, calorifere, radiatoare electrice. Viitorul aparține deci suprafețelor radiante întinse, dar avînd o temperatură moderată: zidurile și podelele-calorifer. Mîna sau piciorul nu vor trebui să le perceapă căldura, senzația de bunăstare fizică rezultînd din continuitatea radiației tot timpul zilei, nu din intensitatea ei. Idealul este deci ca o încăpere să nu prezinte nici o zonă, nici măcar un punct rece. Aci se închide cercul și revenim la materialele de construcție, lovindu-ne iar de complexitatea problemelor cărora climatronul le va găsi, poate, soluția.

GEOLOGIE

O noutate — merzlotologia

Prin sec. XVII, exploratorii ruși raportau la Moscova că la Iakutsk pămîntul „nu se dezgheață nici vara”. Pe vremea aceea, ca și mai tîrziu de altfel — la începutul secolului următor, oamenii de știință europeni considerau că aceste știri erau doar rezultatul unor neînțelegeri. Faptele spulberau, însă, îndoielile lor neîntemeiate. Cu prilejul forării unui puț de 30 m, un om de știință rus, Gmelin, a constatat că și la această adîncime solul continuă să rămînă înghețat, iar mai tîrziu la gurile Lenei, în peninsula Bikov, a fost descoperit corpul unui mamut perfect congelat, așa încît în jurul fenomenului s-a creat o aureolă de mister. Care a durat cam pînă în 1930 cînd, sub conducerea binecunoscutului savant Obruchev, pe lângă Academia de Științe a U.R.S.S. a luat ființă o comisie specială de studiu. Așa a început cercetarea planificată a acestei zone și a luat naștere știința „merzlotologie”, de la cuvîntul rus „merzlota”, termen de morfologie

Solurile înghețate ascund mari bogății, extrase cu dragi

arctică desemnînd partea de sol veșnic înghețată.

Studierea congealației eterne îmbracă nu numai un interes științific, ci constituie și o interesantă experiență practică. După popularea și punerea în valoare a regiunilor în care se manifestă fenomenul și care ocupă 48 la sută din suprafața U.R.S.S., asupra constructorilor, geologilor și geofizicienilor nu a început să curgă surprizele, întrucît cercetările din această zonă au o multitudine de particularități specifice. De obicei, parafina conținută în petrolul aflat în stare lichidă la mari adîncimi are o temperatură ridicată, condiționată de aceea a rocilor. Atunci cînd, însă, ajunge prin foraj la nivelul înghețului veșnic, ea se întărește și astupă conductă. Uneori în trunchiul puțului, la temperaturi joase se formează împreună cu apa și cristalohidrați, adică combinații cristaline ale unor gaze care, înghețînd, complică și ele extragerea petrolului.

Datorită progreselor științei, geologii reușesc astăzi, prin mijlocirea a diverse metode electrometrice, să cerceteze solul la mari adîncimi. Aceste metode nu sînt însă aplicate în zona înghețului veșnic unde stratul înghețat, avînd uneori o grosime de 400—700 m, formează un ecran impermeabil față de electricitate. De altfel, și metodele scismice s-au dovedit ineficiente căci —

S

știința

s-a stabilit — în straturile de pămînt cimentate de gheață undele explozive se propagă cu viteze extrem de mari. Așa încît acestor metode a trebuit să li se aducă o seamă de corecții.

Studiind congealația, oamenii de știință sovietici s-au lovit însă și de alte fenomene interesante. Între altele, ei au constatat că în solurile compuse din particule foarte mici, în pămînturile argiloase și aluvionare, o foarte mare parte a apei nu se transformă în gheață, chiar dacă temperatura scade la minus 5—10 grade! Importanța biologică a apei neînghețate în solul înghețat este foarte mare. Iakutia centrală este, cum se știe, acoperită de taiga, pădurile crescînd pe soluri care vara se dezgheață pînă la o adîncime de 1—2 m. Aceste păduri, alcătuite din molizi și alți arbori, au un sistem radicular orizontal, situat în stratul superior al solului care se dezgheață vara. Cercetătorii au stabilit că acest sistem poate asimila hrana din sol la temperaturi scăzute. Aceasta reprezintă, fără puțință de tăgadă, o adaptare biologică: apa care nu îngheață în solul înghețat este aceea care a creat condițiile acestei adaptări!

Deși în calea dezvoltării „merzlotologiei” ca știință savanții sovietici au întîmpinat și întîmpină încă numeroase dificultăți, ei sînt incredințați că, în curînd, vor reuși să rezolve enigmaticele solului veșnic înghețat.

ZOOLOGIE

Campionii care nu cuvîntă

E un subiect despre care s-a mai scris: performanțele sportive ale animalelor. Dar cercetări recente în acest domeniu au peo la iveală date care pot fi considerate de-a dreptul senzaționale. Ca de exemplu:

Cel mai rapid animal terestru este ghepardul, care parcurge ușor 100 km. pe oră. Un cercetător a constatat că una din aceste feline a străbătut 800 m în numai 20 de secunde, realizînd cu alte cuvinte, o viteză de 144 km/h. Remarcabil la ghepard este și demarajul: în 2 secunde, el atinge 72 km/h, adică viteza unei pietre care cade antrenată de propria ei greutate.

Printre așii alergătorilor se mai numără: gazela (95 km/h), calul de curse și iepurele (70 km/h), ogarul (60 km/h), elefantul (40 km/h). Evident, aceste viteze reprezintă un maximum care nu poate fi menținut multă vreme. Există, însă, și excepții: lupul, de pildă, e în stare să parcurgă într-o noapte 160 km.

În vîzduh, primul loc e ocupat de uliul pelerin (300 km/h): în picaj, lovitura trupului său este suficientă pentru a face prada să eadă în nesimțire. Fregata zboară cu 200 km/h, iar migrațiile realizează în mod curent viteze medii de 100 km/h.

Printre insecte, campioană e libelula cu 80 km/h, pe distanțe de sute de kilometri. În schimb, afirmația că musca ar depăși viteza sunetului e o legendă: la asemenea înălțimi, trupul ei s-ar dezintegra.

Palmaresul săriturii în lungime are în frunte numele cangurului (12 metri) și al broaștei (4,50 m). S-ar părea că puricele, cu țopălele lui de 35 cm. în lungime și 20 cm. în înălțime, e un diletant; dar la om, aceste salturi ar

corespunde cu 215 m în lungime și 130 m în înălțime.

Lăcusta nu e nici ea de disprețuit: săritura ei e de treizeci de ori cât propria-i înălțime, iar mușchii picioarelor ei dinapoi se pot contracta succesiv de 4 000 de ori! Unele specii de veverițe,

șopirle și marsupiale „zboară” între copaci aflați la o distanță de 150 m.

În materie de atletică grea, furnica e un veritabil recordman: mandibulele ei tirăsc greutatea de 20 de ori superioare trupului său. Termitele, la rândul lor, construiesc edificii de 10 m înălțime. Ceea ce, pentru om, ar echivala cu o clădire de 1 000 m și încă ridicată cu mîinile goale!

CHIMIE

Locatarul de la nr. 38

Științietoarele „focuri bengale” din ritualurile religioase ale Indiei antice, rachetele roșii folosite la semnalizări sau jerbele purpurii ale artificierilor lansate cu prilejul diferitelor serbări au la bază metalul care în sistemul periodic al elementelor ocupă căsuța cu numărul 38: stronțiu. Vechii meșteri nu bănuiau, însă, existența acestui metal și descopereau substanța care dădea scinteilor o frumoasă culoare roșie pe cale pur experimentală.

Stronțianitul, mineralul din care se extrage „metalul flăcărilor purpurii”, cum l-a numit geochimistul sovietic A. Fersman și care în stare pură este alb-argintiu, a fost descoperit abia în 1790 de savantul englez A. Crawford lângă localitatea scoțiană Strontian.

Doi ani mai târziu, chimiștii T. Hope (Anglia) și T. Loviț (Rusia) au extras elementul chimic numit stronțiu. Multă vreme, însă, metalului nou-născut nu i s-a găsit o aplicare importantă. Abia la sfîrșitul secolului trecut un compus al stronțiului a început să fie folosit la obținerea zahărului din melasă. Dar și aceasta pentru scurt timp, căci a fost înlocuit cu compuşii mai ieftini ai calciului și bariului.

Carierea stronțiului părea compromisă. Dar brusc și în împrejurări tragice stronțiu a căpătat o celebritate mondială. În 1954, cînd americanii au făcut să explodeze în Oceanul Pacific o bombă cu hidrogen, pe puntea unui pescador japonez, aflat la peste 150 de kilometri de locul exploziei, au început să cadă niște fulgi mari, albicioși. Cîrînd, toți membrii echipajului au fost atinși de boala radiației, căci „fulgii” erau depunerii radioactive ce conțineau un periculos component al dezagregării uraniului, stronțiu-90. Experiențele de acest fel au fost interzise și în momentul de față izotopul numit stronțiu-90 a căpătat indeletniciri pașnice. El e folosit în bateriile atomice de dimensiuni mici, în care emanațiile radioactive sînt transformate în energie electrică, precum și în dispozitivele ionizante, în termoregulatele radioactive etc. În zilele noastre stronțiu e de neînlocuit în numeroase ramuri ale radiotehnicii și electronicii și pătrunde treptat în industria ușoară. Un adaos de săruri de stronțiu îmbunătățește proprietățile fizice și chimice ale sticlei, iar cristalele sintetice de titanat de stronțiu pot rivaliza, ca frumusețe și strălucire, cu briliantele. În sfîrșit, deși cîndva izgonit din fabricile de zahăr, se pare că exilul „metalului cu flăcări purpurii” va lua sfîrșit o dată cu constatarea recentă că el poate spori cu 20 la sută producția de zahăr.

Așadar, stronțiu își trăiește a doua tinerețe. Din păcate, însă, el e respins în natură în cantități mici (în roci și în ape minerale) și intră în componența scoarței terestre într-o proporție de numai 0,034 la sută, de o sută de ori mai puțin decît, de pildă, calciul.

Singurele minerale ce formează aglomerări mai importante, și deci mai ușor de exploatat, sînt stronțianitul și celestina. Dar goana după stronțiu continuă, căci cererea crescîndă de acest metal nu poate fi satisfăcută de „oferta” rezervelor sale actuale.

BIOCHIMIE

Cînd ne-am pierdut coada...

Cinci sau treizeci de milioane de ani? Între aceste două date extreme se desfășoară un mare evantai de opinii de specialitate atunci cînd e vorba de fixat momentul cînd, plecînd de la un strămoș comun, familia umană s-a despărțit de cea a maimuțelor. Doi savanți au izbutit, poate, să concilieze teze pînă acum divergente, fixînd în același timp pentru apariția omului data cea mai recentă.

În orice caz, metoda lor este cît se poate de originală. În loc să caute, cum se procedează de obicei, argumente paleontologice în cercetarea fosilelor, ei au abordat problema dintr-un punct de vedere biochimic. Și au raționat așa: genealogia oamenilor și maimuțelor, care urmează a fi stabilită, trebuie să se reflecte într-un mod oarecare în raporturile existente astăzi în zestrea lor genetică. Structura genelor, ignorată în detaliu ei, se oglîndește la rîndu-i în aceea a proteinelor pe care le „codifică”. Iar o mai mare sau mai mică asemănare între aceste proteine poate face obiectul unui studiu de ordin imunologic.

E tocmai ceea ce au făcut cei doi oameni de știință pe albumine de cimpanzeu, gorilă, trei maimuțe asiatice, siamani, urangutan, șase reprezentanți ai maimuțelor cu coadă și, bineînțeles, pe albumine umane.

Din examenul lor a reieșit că maimuțele cu coadă se deosebesc foarte mult de celelalte. Familia lor, afirmă cei doi savanți, s-a despărțit probabil de strămoșul comun acum circa treizeci de milioane de ani.

Diferențierea celorlalte specii s-ar fi produs în trei etape:

1) Acum zece milioane de ani s-a detașat o încrengătură care, în urmă cu șase milioane de ani, s-a despărțit mai departe în gibbon și siamani.

2) Acum opt milioane de ani s-a separat și urangutanul.

3) În sfîrșit, acum cinci milioane de ani au început a se distanța speciile astăzi cele mai apropiate: cimpanzeul, gorila și omul.

FIZIOLOGIE

De ce dormim? De ce nu dormim?

Ce este somnul? Este o întrebare care, la prima vedere, pare că-și poate afla ușor răspunsul, dar în realitate lucrurile nu sînt deloc așa. O seamă de cercetări recente ale neurofiziologiei au ridicat vîlul care înconjoară cîteva din secretele somnului. S-a stabilit, de pildă, că există un centru cerebral de care depinde somnul. Această constatare și altele nu îngăduie totuși să se răspundă la întrebarea noastră.

După toate aparențele, somnul corespunde — lucru pe care l-am mai amintit în paginile noastre — cu un ritm stabilit de milenii și legat, incontestabil, de ritmurile naturii: succesiunea zilelor și nopților, aceea a anotimpurilor, a ciclurilor lunare, a fluxului și refluxului. Aceste fenomene naturale au înfrînit procesele care se desfășoară în lumea organică.

În ultimul timp, fiziologii sovietici au făcut niște experiențe foarte interesante, încercînd să înlocuiască ciclul de 24 de ore cu unul de 48 de ore. Subiecții, care s-au supus în mod voluntar experiențelor, nu dormeau decît 12 ore în 48 de ore. Adoptarea de către toți oamenii a acestui ciclu le-ar putea aduce, fără a dăuna sănătății lor, un mare surplus de timp pe care să-l consacre

secolului al XIX-lea și s-a trezit după Revoluția din Octombrie, cînd a fost examinat de Pavlov.

Din cînd zierele amintesc însă și de cazuri inverse: de oameni care nu dorm deloc. Marea majoritate a savanților este sceptică însă față de aceste informații. Există o ipoteză care afirmă că indivizii care nu știu ce-i somnul dorm, totuși, dar somnul lor e instantaneu, în așa fel încît nimeni nu-și dă seama, nici cel în cauză, nici cei din jurul lui.

Mult mai răspîndită totuși decît somnul letargic sau lipsa totală de somn este insomnia, pe care unii o socotesc chiar un flagel al veacului nostru. Astăzi se știe că insomnia e pricinuită de o afecțiune a sistemului nervos, tratată prin somn artificial.

Acum cîteva ani, revistele de specialitate din Occident au scris mult despre faptul că fiziologii sovietici încercă să înlocuiască somnul natural printr-un somn electric, făcînd experiențe pe mii de subiecți. Despre ce e vorba?

La clinica Institutului de medicină nr. 1 din Moscova, pe paturile multor bolnavi se pot vedea mici aparate înzestrate cu un amplificator și cu un cablu subțire, la capătul căruia se află

Aparat pentru controlul intensității somnului (într-un laborator al Academiei de Științe a R.S.S. Ucrainene)

muncii, sporturilor, odihnei active? Deocamdată, cele de mai sus sînt numai o ipoteză de lucru.

Ceea ce este, însă, absolut sigur e că omul nu se poate lipsi de somn, așa cum nu poate renunța la aer și la hrană. Dar nu toți oamenii dorm normal. Se înregistrează multe cazuri de somn intervenit în împrejurări neobișnuite. Există oameni — cine n-o știe? — care adorm la cinema, în autobuz, la concert sau chiar mergînd pe bicicletă. Un medic adormea... ascultîndu-și pacientii. Vinători pasionați și-au abandonat sportul preferat din pricina unei slăbiciuni care-i năpădea cînd trebuiau să apese pe trăgaciul armei. Această maladie, sau mai exact unele din manifestările ei, au fost numite „narcolepsie”.

Specialistul sovietic M. Mirski a citat, într-un recent articol, mărturia despre indivizi care au dormit mai multe zile sau chiar mai multe săptămîni în șir. De cele mai adesea ori a fost vorba de oameni tineri, și mai ales de femei. Somnul i-a cuprins subit și a durat între două-cinci zile sau între două-cinci săptămîni. Ei n-au putut fi treziți nici prin injecții, nici prin loviri. Unii din acești pacienți manifestă o voracitate insașiabilă.

Starea letargică amintită e destul de frecventă, dar durează rareori mai mult de o lună. Analele medicinei cunosc numai două cazuri cînd somnul letargic a durat peste 20 de ani. În Rusia, un anume Kocialkin a adormit la sfîrșitul

un fel de ceșcuță de material plastic conținînd un mare număr de electrozi — aproape 150. Electrozii sînt aplicați pe pielea pacientului, pe pleoape, îndărătul urechilor, apoi se pune în funcțiune aparatul și pacientul adoarme.

Ședințele de somn ducă între 34—40 de minute și o oră jumătate-două ore; de multe ori se întîmplă ca bolnavii să doarmă și după ce aparatul a fost scos din priză. După 15—20 zile de cură, insomniicii se vindecă total.

Noua metodă a ciștigat repede partizani aprinși recrutați mai ales printre psihiatri, care au făcut apel la ea spre a vindeca anumite forme de schizofrenie, encefalita, depresiunile nervoase și stările astenice; ginecologii au utilizat-o la combaterea toxicozelor de la începutul sarcinii, internștii o socotesc eficientă în combaterea hipertensiunii și a ulcerelor, chirurgii o folosesc în perioada postoperatorie etc.

Poate înlocui, deci, somnul electric pe cel natural? Nu, el poate fi numai un „supliment” al somnului natural și e utilizat numai în cazurile cînd somnul natural e perturbat de o maladie. Dar, avînd în vedere excelențele rezultate dobîndite, mai întîi experimental, cu aparatul de somn electric, acesta este acum produs în serie (de Uzina pentru aparataj electric medical din Moscova) și la preț redus.

(După A.P.N.)

Poșta medicului

LUCACS EDUARD — Craiova: Nu strabismul, ci retinopatia dv. congenitală ar fi, poate, o contraindicație pentru un studiu atât de dificil cum este medicina. Dar, de vreme ce specialiștii opinează favorabil, cum să-i contrazicem noi de la depărtare?...

NICOLAE ȘTEFANIU — Ploiești: Numai în cazul unui anevrism al aortei abdominale cu diametrul mai mic de 7,5 cm se recomandă tratamentul conservator. În anevrismele mari pericolul progresării în volum, iar în final al rupturii, impune — cu toată boala dv. hipertonică — rezecția chirurgicală a tumorii și înlocuirea acesteia cu o grefă.

IRINA — Sighișoara: Regimul dietetic în litiaza renală (despre care am mai scris în pagina noastră medicală) se determină în funcție de natura chimică a calculului eliminat (uric, oxalic sau fosfatic). În general, regimul alimentar va fi redus în grăsimi și proteine și bogat în glucide și vitamine, în special A și B. Cantitatea de lichide va fi mare, peste 2 litri pe zi, dintre care minimum 1 litru sub formă de băuturi (ceaiuri, siropuri, sucuri, în special sucul de afine în litiaza fosfatică). Pentru prevenirea formării calculilor urici, un comprimat de Ederen la culcare asigură o urină alcalină. Cîteva medicamente antilitiazice: Nephrolith, Rowatinex, Rowachol, Cystenol.

SIMINA L. — Turnu Măgurele: 1) Pentru înlăturarea cearcănelor de sub ochi se recomandă aplicarea zilnică de comprese călduțe cu apă sărată (1 linguriță de sare la 1,5 l apă) sau cu infuzie de rosmarin. 2) Durerile de ochi sînt simptomul oboselii (astenopie). Pentru combaterea lor, instilații oculare cu: Laudanum Sydenham, 10 picături, borat de sodiu 0,05 g, aqua lauro cerasi 10 ml. De asemenea, gimnastica ochilor prin ridicarea și coborîrea privirii și prin ducerea privirii la stînga și apoi la dreapta de cîte zece ori consecutiv. 3) Impotriva ridurilor din jurul ochilor („laba gîstei“) este indicat masajul mîngîlețor și tapotat al pleoapelor cu pomadă Antirid.

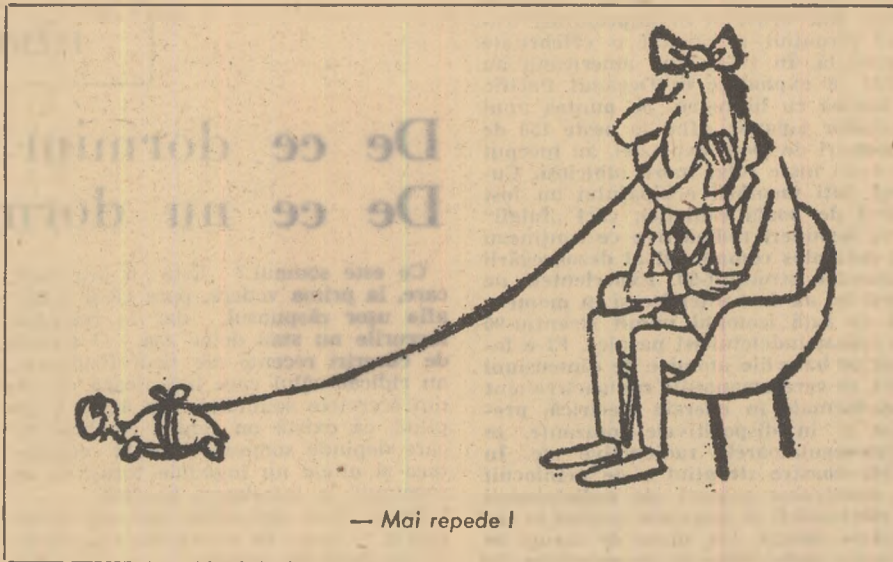
BADIU CONSTANȚA — Sînnicolau Mare: În esență, trebuie mai întîi lămurit diagnosticul: ori prostatită (cronică), ori hipertrofie de prostată. În ultimul caz de obicei tratamentul hormonal nu prea dă rezultate, soluția fiind rezecția chirurgicală care suprimă și simptomele supărătoare. În primul caz, la tratamentul indicat de medic am avea de adăugat clismele cu antipirină (1 g la 50 ml ceai de mușețel cald) și masaj prostateic repetate periodic.

CARIN H. Z. — Făgăraș: Probabil că slăbirea rădăcinii firelor de păr este o urmare a meningitei, seboreea fiind o condiție favorizantă. Din păcate, toate loțiunile aflate în comerț, inclusiv Gerovital H₂, dau rezultate inconstante, pentru că inși cauzele căderii părului rămîn încă obscure. Încercați loțiunile pentru păr Dermatin sau Tonochin, asociind totodată Romavit pe gură (8 cpr/zi, cîte două înaintea meselor) și comunicații-ne rezultatul. 2) Impotriva tenului gras și pătat se recomandă o mască facială din 30 g drojdie de bere amestecată cu apă oxigenată, pînă se obține o pastă. Înaintea aplicării măștii e bine să aplicați pe față iaurt sau lapte acidofil, care mărește aciditatea pielii.

A. POPESCU — București: După părerea noastră, tulburările descrise nu sînt decît trecătoare fenomene de surmenaj intelectual. Cît privește „interpretarea“ dată de persoana amintită, ea este pur fantezistă, cu atât mai mult cu cît noi n-am auzit pînă acum de aceste „elemente schneideriene“ (? !).

M.F. — Timișoara: 1) Tratamentul sechelelor dureroase ale herpesului zosterian oftalmic este într-adevăr destul de complicat și cu rezultate nu prea favorabile. Compresele de parafină au, se pare, efecte calmante bune. Pe un „pat“ de tifon, pus pe regiunea dureroasă, se aplică un strat din următorul amestec cu punct de topire la 48°: parafină moale 25 g, parafină dură 65 g, ulei esențial de camomila 0,50 g, ulei de măsline 5 g, apoi iar tifon, un nou strat și din nou tifon. În ultima vreme s-a constatat eficiența produsului Tegretol, în doze de 200 mg, de 3 ori pe zi. 2) Mîncărimea se poate datora unui intertrigo sau poate unei ciuperce, de aceea trebuie să consultați un dermatolog pentru precizare de diagnostic.

ZAMFIRA — Orașul Gh. Gheorghiu-Dej, reg. Bacău: Diagnosticul pus de medic a fost corect: leziunile dv. veziculare sînt dermatofitide cauzate de o infecție micotică (desi, de obicei, în aceste leziuni nu se pot pune în evidență ciuperce). Pentru calmarea mîncărimilor veți fricționa local, la nevoie, cu loțiunea: Rp. Amidon granule 24 g, oxid de zinc 24 g, glicerină 12 g, apă de calce q.s. ad 120 g, după care veți aplica pomada: Rp. Sulf 3 g, acid salicilic 3, vaselină q. s. ad 100 g. Efecte calmante remarcabile are și pomada Synalar. Medicamentul specific al acestor leziuni micotice este griseofulvina, un antibiotic ce se administrează pe gură, 1 gram zilnic, în două doze (produsele Likuden sau Grisovine).

E BINE SĂ ȘTIM

Revoluție în primul ajutor ?

Primul ajutor în caz de accidente — arsuri, hemoragii, răni infectate etc. — ascultă de cîteva reguli clasice, stabilite de multă vreme și acceptate de toată lumea ca niște legi imuabile. Iată însă că medicina modernă sau, cel puțin, unii reprezentanți ai ei se ridică împotriva acestor prescripții clasice și recomandă procedee diferite, ba uneori chiar diametrul opuse. Părerile lor se întemeiază pe o bogată practică, pe experiențe de laborator și pe simple concluzii logice, trase din premisele teoretice.

Fără a pretinde că noilor indicații trebuie să li se acorde neapărat precădere, credem că nu e lipsit de interes să prezentăm cîteva dintre ele, împreună cu argumentele aduse în favoarea lor. **Vechea prescripție.** În caz de arsură aplicați pe piele o alifie grasă.

Noua prescripție. Nu folosiți niciodată alifii, grăsimi sau diverse prafuri ori pulberi. Îndepărtarea lor de către medic pricinuieste bolnavului dureri foarte mari și duce la o întîrziere a tratamentului. În plus, faptul că numeroase alifii și prafuri conțin microbi, face ca contactul lor cu arsura să poată duce la infecții grave.

Curentul modern recomandă cufundarea porțiunii de piele arsă într-un vas cu apă rece sau țineră ei sub un robinet cu apă rece. Efectul ar fi dublu: dispariția foarte rapidă a durerii și accelerarea procesului de vindecare. Deși nici apa nu este lipsită de germeni, contactul ei mult mai superficial și de mai scurtă durată cu pielea reduce considerabil riscul infecției.

Muncitorii din turnătoriile de oțel și fontă utilizează de mult acest prim ajutor împotriva arsurilor. În Islanda, apa rece ca ghiata este aplicată din moși-strămoși pe zonele epidermice afectate de arsuri. Un caz recent, petrecut acolo, pare să pledeze în același sens: brațul opărit al unei fetițe de doi ani a fost introdus într-o căldare pe jumătate umplută cu apă rece. Toată pielea pe care a acoperit-o lichidul s-a vindecat ulterior rapid și fără urme. În schimb porțiunea de de-asupra nivelului apei s-a cicatrizat mult mai încet și a păstrat definitiv inesteticele semne ale arsurii.

În concluzie, promotorii noilor indicații ale primului ajutor recomandă ca, în indiferent ce arsură, să se îndepărteze imediat de piele îmbrăcămintea care reține căldura și să se cufunde porțiunile afectate în apă rece.

Vechea prescripție. În caz de hemoragie abundentă, aplicați un bandaj constrictiv sau un garou. Nu atinge rana cu mîinile sau cu materiale nesterilizate.

Noua prescripție. În epoca noastră, cînd antibioticele au devenit o medicație curentă, perspectiva de a infecta o plagă nu mai constituie o primejdie, susțin apărătorii metodelor moderne. Ei sugerează, în asemenea împrejurări, utilizarea unei pinze sau cirpe — evident, cît mai curate cu putință —, iar la nevoie chiar și a mîinii sau a degetelor celui care dă primul ajutor. O presiune de 15 minute, pare a fi suficientă pentru strivirea vasului sanguin de planul subiacent (mușchi sau oase) și deci pentru încetarea hemoragiei. O cîrpă care se îmbibă cu sînge nu trebuie scoasă de pe rană, pentru a nu distruge începutul de chiag: e suficient să se adauge peste ea o alta.

Garoul sau bandajul constrictiv prezintă riscul de a fi prost aplicat și de a intensifica sîngerarea, prin apăsarea venelor în locul arterelor. În general, pre-

siunea puternică pe care o exercită garoul sau bandajul poate duce la tulburări în circulația generală a membrului accidentat.

Vechea prescripție. Orice degerătură se freacă cu zăpadă: piciorul sau mîna înghețate se încălzesc treptat și cu multă prudență.

Noua prescripție. Frecația cu zăpadă a unei degerături poate provoca ruptura celulelor epidermice, ducînd la infectare, gangrenă și chiar amputare. Orice porțiune din corp lezată în mod grav de frig necesită o manipulare de o extremă blîndețe.

Primul ajutor, așa cum îl văd adepții teoriilor moderne, constă în folosirea din plin și de la început a căldurii. Dacă e vorba de o degerătură superficială, lipiți-vă mîinile calde de zona respectivă. Degetele și palmele mușcate de frig se pun la subsuori. Ducîndu-vă mîinile pînă la gură, puteți de asemenea sufla aer cald peste regiunea atînsă de ger. În cazuri mai serioase se recurge la o reîncălzire rapidă, într-o baie a cărei apă atinge 42—44 grade Celsius.

Într-o singură privință sînt de acord și „clasicii“, și „modernii“: cînd e vorba de degerături grave, medicul trebuie chemat cu cea mai mare urgență.

Într-un număr viitor ne propunem să prezentăm și alte aspecte originale ale primului ajutor, așa cum îl concep — cu cîtă dreptate rămîne încă de văzut — adversarii vechilor prescripții.

Medicus

LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

Infecțiile de focar și reumatismul

Reumatismul, boală atît de gravă și de răspîndită la copii, cunoaște o etiologie complexă. În cadrul acesteia o importanță deosebită trebuie acordată focarelor toxi-infecțioase — cele dentare fiind mai frecvente decît procesele inflamatoare acute și cronice ale aparatului limfoid al faringelui (amigdalite, adenoidite).

Cercetări efectuate la Moscova au demonstrat că îmbolnăvirea de reumatism se observă de regulă la copiii cu dinții afectați de carii; accesele reumatice se dezvoltă adesea după extracția sau tratarea dinților și dispar aproape regulat dacă aceste intervenții se fac sub „protecție“ de penicilină. Verificarea practică a observațiilor a arătat că, după asanarea cavităților bucale, numai 9% din copii (față de 53% înainte de tratarea dinților) au repetat accesele de reumatism.

Totodată, s-a constatat că amigdalita cronică la copiii bolnavi de reumatism are loc, de cele mai deseori, în acea parte unde există dinți cariati. Agravarea amigdalitei cronice se produce adesea în urma agravării bolilor dentare, tratamentul acestora ducînd la dispariția amigdalitei. La copiii cu dinții asanați, agravarea amigdalitei s-a observat mult mai rar decît la cei care aveau dinții cariati sau distruși.

Asanarea în timp util a infecțiilor de focar, în special a cariilor dentare,

previne în mare măsură boala reumatismală. De aceea asanarea profilactică a cavității bucale trebuie efectuată toată viața omului, dar însemnătatea cea mai mare o are la vîrsta copilăriei.

Copiii vor face un control stomatologic de două ori pe an, efectuînd extracțiile și plombele necesare la dinții permanenți și cei de lapte, cu înlăturarea tuturor bolilor inflamatoare ale gurii. Copiii bolnavi de reumatism a-vînd o sensibilitate sporită la apariția și dezvoltarea cariilor, controlul profilactic se va face mai des, de 3-4 ori pe an, iar asanarea cavității bucale va fi cît mai timpurie.

Dr. V. F. Rudiko

FIZIOTERAPIE

Ultrascurte, ultraviolete, infraroșii

Dintre numeroasele metode utilizate astăzi de fizioterapie, în cele ce urmează ne vom opri asupra celor mai frecvente.

Tratamentul cu unde ultrascurte are o mare răspîndire în practica reumatologică. În majoritatea cazurilor, tratamentul acesta se aplică în afecțiuni cronice ca: reumatismul cronic, lumbago, artroza deformantă a genunchiului, artrite coxo-femorale, spondilite, artrite gonococice etc.

Cel care sînt supuși acestui tratament trebuie să știe că electrozii nu trebuie aplicați întîm pe suprafața corpului, iar îndepărtarea lor în timpul tratamentului nu produce nici un prejudiciu. Cu toate că undele trec și prin îmbrăcămintea este preferabilă dezbrăcarea părții bolnave, pentru a evita diminuarea efectului. Obiectele de metal (ceas, lanț, inel etc) trebuie îndepărtate deoarece produc o concentrație nedorită a cîmpului, iar cînd se află pe piele produc arsuri. Unele tratamente se fac șezînd, dar e mai bine ca bolnavul să fie culcat.

În orice caz, chiar dacă ultrascurtele nu pot vindeca procesul patologic, ele au un efect calmant asupra durerilor și celorlalte fenomene morbide. Cîmpul de unde ultrascurte își evidențiază acțiunea calmantă îndeosebi în tratamentul nevralgiilor și nevritelor.

Razele ultraviolete se aplică, în mod obișnuit, general. Uneori se recomandă iradieri locale în adenopatii, peritonite, fistule, în chirurgie la deschiderea abdomenului (laparatomie), nevralgii etc. Indicația majoră și specifică a iradierii cu ultraviolete (generale) este rahitismul. Alte indicații sînt stările de debilitate, convalescența, limfatismul, tuberculoza extrapulmonară și tulburările endocrine.

Ședințele de raze ultraviolete se fac pînă se pigmentează tegumentele, după care se întrerup, deoarece razele nu mai au putere de pătrundere în piele.

Razele infraroșii produc pe suprafața pielii căldură, care poate pătrunde cîțiva centimetri în profunzime. Ele sînt indicate în inflamații, în celule, în tulburările circulatorii periferice, în arterita obliterantă. La nivelul pielii iradiate apare chiar în timpul ședinței „eritemul caloric“, ce dispare după 30—40 de minute, fiind urmat, cînd expunerea a fost prelungită, de o pigmentație marmorată.

Aplicarea radiațiilor infraroșii în spații întinse stă la baza băii de lumină cu indicații în tulburările de nutriție, obezitate, diateză urică, diferite forme de reumatism, inflamații cronice genitale la femei ș.a.

Dr. S. Sokolov

Pe urmele lui Robinson

Mas-a-tierra, cea mai mare insuliță din arhipelagul Juan Fernandez, se înalță deasupra oceanului ca un castel. Ajuns foarte aproape de pereții ei stîncoși, îndărătul cărora se profilează creste muntoase abrupte și acoperite cu păduri, micul nostru avion virează brusc spre dreapta, căci trebuie să aterizeze la extremitatea vestică, foarte îngustă și aproape fără de vegetație, a insulei. Puțin mai târziu aparatul aleargă pe o fișie de pământ netezită de curînd de un buldozer și se oprește foarte aproape de marginea țărmlui înalt, la poalele căruia tălăzuiește oceanul.

Pilotul ne spune că investigațiile pentru descoperirea pistei au durat multă vreme și că, în cele din urmă, o comisie specială a ajuns la concluzia că cercetările... ar fi inutile. Dar aviatorii companiei turistice „Tacspa” nu s-au dat bătuți. Au zburat în lungul și în latul insulei pînă au găsit o fișie de uscat potrivită. În felul acesta, acum un an a luat ființă în La Punta „aeropotul” alcătuit dintr-o pistă de decolare și aterizare și o casuță cu o mică stație de emisie și recepție.

Odinioară, ca să ajungi în arhipelagul Juan Fernandez, aflat la aproape 700 de kilometri de portul chilian San Antonio, trebuia să călătorești două-

în această din urmă regiune crește chiar și santalul, din păcate acum pe cale de dispariție, și un palmier neobișnuit, cu lemnul extrem de tare și străbătut de fibre negre. Cînd deasupra unei jumătăți a insulei plouă, cealaltă jumătate, cu altitudine mai mică, e aproape pirjolită de soare.

Plutim așa cam o oră și jumătate pînă ajungem în golful Cumberland, pe țărmlul căruia se află singura așezare din arhipelag: orașelul San Juan Bautista.

Juan Fernandez a început de foarte scurt timp să se trezească din somnolența seculară. Mai păstrează multe vestigii ale uluitor de bogatei sale istorii: ziduri de cetăți, țevi de tun ruginite și îngropate aproape complet în pămînt, peșteri adînci...

Arhipelagul a fost descoperit acum patru secole, în 1574, de portughezul Juan Fernandez, ofițerul timonier al unei corăbii spaniole care, după ce părăsise portul peruvian Callao și se îndreptă spre Valparaiso, încercînd să intre în raza unui vînt prielnic și să coplească curentul Humboldt, a ieșit mult în largul oceanului ajungînd în preajma acestor insule. Cu acest prilej, Fernandez a lăsat în arhipelag capre, care s-au înmulțit, sălbătîcîndu-se cu timpul. Insularii le vînează și acum. Vreme îndelungată, insulele au servit drept adăpost și bază de aprovizionare pentru pirați și corsari.

La mijlocul secolului al XVIII-lea, cînd primejdia care venea din partea flotei engleze a devenit mai amenințătoare, regele Spaniei a poruncit însă ca insulele „să fie colonizate și apărate cu orice preț”. Din 1750 pînă 1814, arhipelagul Juan Fernandez a fost cîrmuit de guvernatori spanioli, care au construit acolo un fort înzestrat cu multe tunuri. Spre sfîrșitul stăpînirii coloniale spaniole, insula Mas-a-tierra (mai apropiată de continent) a fost transformată în închisoare pentru patrioții chileni care luptau pentru independența națională, împotriva jugului colonial. Ni se arată niște peșteri adînci, săpate în stîncă, unde deținuții erau aruncați îndărătul grătilor, în întuneric și umezeală permanentă. În secolul nostru o altă insulă, și mai sălbatică, a arhipelagului, Mas-a-fuera, a devenit lagăr de concentrare pentru militanții progresiști.

În cursul existenței lor, însă, insulele au fost stăpînite nu numai de colonialiști și pirați, de tot soiul de aventurieri, de căutători de comori etc. La sfîrșitul secolului trecut guvernul chilian a dat arhipelagul în arendă baronului elvețian Alfred de Rodt, om de afaceri și mare amator de exotism. În colaborare cu alți afaceriști, Rodt a organizat acolo pescuitul de languste, care este și acum principala îndeletnicire a populației. Apărînd din răsputeri „sălbăticia virgină” a insulelor de „tarele civilizației”, baronul a lăsat totuși mulți urmași; aproape fiecare al treilea copil descult care se joacă pe străzile prăfuite din San-Juan Bautista se numește de Rodt. Dar nici pirații, nici colonialiștii și nici baronul n-au adus arhipelagului faima pe care o datorează eroului lui Daniel Defoe. Nu întîmplător, bătrîna insulă Mas-a-tierra și-a schimbat recent numele în insula Robinson Crusoe.

În centrul insulei se înalță piscul muntos Junke, care coboară spre apus. Urcăm pe el, trecînd pe lingă pășuni populate de capre și oi sperioase, sălbătice și străbatem hățisuri dese deasupra cărora, fluierînd pătrunzător, atîrnă, ca niște viespi, colibri strident colorați. De pe creastă se vede aproape toată insula: de o parte golful Cumberland, de cealaltă parte un alt golf mare, apoi la Punta cu pista de zbor și insulița vecină Santa Clara. Pe o stîncă ascunsă de niște tufisuri descoperim o tăbliță de metal cu o inscripție în engleză:

„În amintirea lui Alexander Selkirk, marinar din Larco, Country Fief, Scoția. A trăit pe această insulă complet izolat timp de patru ani și patru luni, după ce a fost debarcat în 1704 de pe bricul cu 16 tunuri „Sinkpost”. La 12 februarie 1709 a fost imbarcat pe vasul „Duke”. Selkirk a murit în 1723, în vîrstă de 47 de ani, curînd după ce fusese înaintat la gradul de locotenent în marina regală. Această placă memorială a fost așezată lingă punctul de observație al lui Selkirk, în 1868, de către comandantul Rawles și ofițerii vasului „Topaz”.

Da, în acest loc, timp de patru ani și patru luni, Selkirk a întretînut aproape tot timpul focul și a scrutat cu disperare oceanul, căutînd o navă salvatoare. La muzeul de medicină din Santiago se păstrează o însemnare făcută de medicul Thomas Daver, chirurgul fregatei „Duke”. Relatînd debarcarea lui în insulă, Daver consemnează: „M-am întors cu o încărcătură de homari uriași și cu un om îmbrăcat

în piel de capră și la fel de sălbatic la înfățișare ca și animalele cărora le luase blana. Era Alexander Selkirk, pe care înainte de patru ani căpitanul Studlin îl debarcase în insulă pentru că se răzvrătise. Acum îmi dau seama că l-am ajutat pe ziaristul și scriitorul Daniel Defoe să-l imortalizeze pe Robinson Crusoe”.

Se spune că Defoe a auzit povestea marinarului Selkirk, despre peripețiile lui în insula Mas-a-tierra în 1718, într-o tavernă din Scoția. „Ah, insula mea! — a exclamat atunci cu lacrimi în ochi marinarul amețit puțin de băutură. N-ar fi trebuit să te părăsesc niciodată”. În anul următor, la Londra a apărut romanul lui Defoe „Viața și aventurile lui Robinson Crusoe”, care a intrat în fondul de aur al literaturii universale. Fantezia autorului a mutat locul acțiunii la tropice, a schimbat multe lucruri, totuși la baza romanului au stat uimitoarele peripeții ale marinarului răzvrătit Alexander Selkirk, care au adus o faimă mondială și micului arhipelag chilian Juan Fernandez.

Vizităm golful English Port, unde a fost debarcat Selkirk, și peștera în care, conform legendei, ar fi locuit. Pe țărmlul ne întîmpină un bătrîn cu barbă, în pantofi de tenis și pulover cafeniu uzat. „Carl Bertelsen — ni se prezintă el și, cu un gest larg, ne arată un grup de magazine înșirate pe țărml. — Aici va lua naștere o stațiune turistică, vă rog să priviți cu luare aminte”.

Cercetăm depozitele de materiale de construcții care se vor transforma în căsuțe pentru turiști și ascultăm relatarea bătrînelui despre calamitatea care s-a abătut acum doi ani asupra golfului; o furtună cumplită, pricinuită

probabil de o erupție subacvatică, a distrus totul, inclusiv livezile și grădinițele de zarzavat. Cuprins de „febră turistică”, don Carlos a strîns bani de la niște asociații ai lui chileni și s-a apucat, plin de entuziasm, să repare stricăciunile. Bătrînelui i se mai spune și noul Robinson, căci a întîmpinat odată niște vizitatori îmbrăcați în piei de oaie...

În insulă a mai locuit însă și un alt „Robinson” — un german pe nume Ugo Beiber, fost subofițer pe crucișătorul german „Dresden”, scufundat în timpul primului război mondial de englezi în golful Cumberland, în fața localității San-Juan Bautista. Și acum, cel mai frumos mormînt din cimitirul așezării, împodobit cu un obelisc și un colac de salvare întotdeauna proaspăt vopsit, este mormîntul marinarilor morți de pe „Dresden”. El se află în grija garnizoanei militare din Juan Fernandez. Beiber, care se salvase atunci pe insulă, s-a întors din nou acolo după război și și-a construit o casă la poalele muntelui Junke. Acum locuiesc în ea niște pădurari. Unul dintre ei ne arată, într-o pădurice, un copac al cărui trunchi este străpuns de crampoane de fier.

În 1943, presa chiliană a publicat o serie de articole în care arăta că „Robinsonul” german urmărea deplasarea navelor aliate, transmițînd informațiile culese submarinelor fasciste. Imediat după apariția articolelor, Ugo Beiber a dispărut din insulă, uitînd în grabă un post de emisie și alte aparate „robinsoniene”.

V. Bolovski

trei zile, cu o mică ambarcațiune pescărească, pe valurile reci și zbuciumate ale curentului Humboldt, împotriva unor vînturi puternice. De la inaugurarea liniei aeriene, distanța Santiago-Juan Fernandez e străbătută în trei ore jumătate.

De la „aeropot” mergem o bună bucată de vreme cu valizele în mînă pînă la un podiș și apoi coborîm un versant abrupt, ajungînd în preajma unei lagune azurii formate în craterul unui vulcan stîns. Pe drum, constatăm că insula este o aglomerare de torente de lavă, care au alcătuit un masiv muntos. Numai crestele acestuia se ridică deasupra oceanului; lanțurile propriuzise, puternice, se ascund în adîncul mării.

Șosele nu există. Singurul mijloc de transport este barca pescărească cu motor și velă. Facem cu o asemenea barcă înconjurul insulei, înaintînd în lungul unor pereți de stîncă inaccesibili, al unor grote adînci marcate de spumă albă clocotitoare și al unor golfulețe acoperite cu verdeață.

Pe măsură ce înaintăm spre răsărit, vegetația e tot mai bogată iar piscurile muntoase sînt mai înalte și învîluite în nori. Condensîndu-se pe frunzele copacilor și tufisurilor, apa se scurge în jos, formînd puzderie de piriișe. Din avion vezi un tablou ciudat: o parte a insulei e acoperită numai cu iarbă spălăcită, cealaltă e înecată în verdeață.

TAILANDA

Oameni pe apă

Milioane de tailandezi trăiesc pe malurile riurilor și canalelor. Cel mai mare curs de apă al țării este fluviul Menam, cu o lungime de 1200 de kilometri. În delta lui, la 30 de kilometri de vărsarea în golful Siam, se află Bangkok, capitala țării. Cum e străbătut de sumedenie de riulete și canale, Bangkokul e supranumit și „Veneția Orientului”. Nu e pliant turistic care să nu utilizeze această comparație. Dar calificativul e impropriu. Mai întîi pentru că în Asia

există mai multe „Veneții”: Srinagar în statul Jammu-Kașmir, Jesselton în Sabah ș.a. Și în al doilea rînd, apa canalelor din Bangkok nu scaldă palate străvechi, ci colibe mizere, fără uși și ferestre. Iar în locul frumoaselor gondole, pe canale lunecă bărci greoaie care transportă tot felul de produse sau slujesc drept locuințe. Pescarii și hamalii locuiesc, de obicei, în bărci acoperite cu rogojini: în ele se nasc și cresc copiii, și tot în ele îmbătrînesc și mor.

„Magazine ambulante” pe un canal din Bangkok

Străvechi templu budist de lingă orașul Ajutia

UN TITLU TRADIȚIONAL

Miss Stewardess

În fiecare an, în Canada se alege „Stewardessa nr. 1” a companiilor aviației din întreaga lume. Anul trecut juriul și-a desfășurat activitatea la Montreal. Invitat să desemneze o delegată la parada stewardeselor, echipajul unui avion „IL-62”, care tocmai sosise în orașul Montreal, a indicat-o în unanimitate pe Lilia Striukova.

Probele examenului nu aveau nimic comun cu profesia concurențelor. Ele trebuiau, de pildă, să interpreteze scene improvizate de autori (și ei improvizati) sau să facă exerciții de gimnastică. Lilia Striukova a absolvit școala de coreografie și școala populară muzicală de pe lângă Teatrul Mare din Moscova. În plus, e o adevărată maestră la gimnastica artistică. Profund impresionat de arta Liliesi, juriul i-a acordat titlul de „Miss Stewardess-67”.

Conform tradiției, noua Miss a fost rugată să răspundă la întrebările ziaristilor, care s-au folosit de acest prilej pentru a organiza o conferință de presă în toată legea. Lilia Striukova le-a povestit că a absolvit un curs de limbi străine și că s-a specializat în limbile spaniolă și italiană. Dar nu s-a mulțumit cu atât. Înscrind-se la școala de stewardesse a trebuit să învețe engleza, istoria și arhitectura diferitelor orașe, să-și însușească noțiuni de medicină și de mecanică-auto, de aerodinamică și aerometeorologie. În plus, știe să stenografieze și să facă prezentarea la festivități.

După cum era și firesc, ziaristii s-au arătat încântați de Lilia Striukova și au declarat în cor că și-a câștigat pe merit titlul.

Agresorul, un ris de o mărime neobișnuită, s-a transformat în victima vânătorului V. Zaițev

Foto: A.P.N.

CURIOSITĂȚI

„Lasă-ne în pace!”

Un autocamion înainta în tundra înzăpezită din preajma Norilskului. În afară de șofer, în cabină se aflau doi geologi în căutare de noi bogății subpământene. La un moment dat drumul le-a fost tăiat de o turmă de reni sălbatici. Se știe că renii nu sînt agresivi de felul lor. De data aceasta, însă, n-au dat dovadă de intenții pașnice. Iritat de lumina farurilor, pe care șoferul le aprinsese în speranța că renii vor elibera drumul, conducătorul turmei s-a repezit la autocamion, a lovit radiatorul cu coarnele-i puternice, apoi s-a întors la „supușii” lui.

Fuse un avertisment: „Lasă-ne în pace, că de nu...”

Dar geologii erau curioși să afle cum se va comporta animalul mai departe. Șoferul a aprins din nou farurile. Renul-șef s-a oprit brusc, s-a întors amenințător spre mașină și s-a lansat într-un nou atac. După acest nou avertisment echipajul s-a cumințit, mulțumindu-se cu amintirea lăsată de renul bățios: câteva cucuie în metalul caroseriei.

Capriciile vremii

Siberienilor le e dor de zăpadă. Anul acesta, tradiționala iarnă înzăpezită a întârziat să vină pe meleaguri Siberiei. În lunile noiembrie și decembrie, de exemplu, în regiunea Novosibirsk n-a nins de loc, iar pe cerul senin persista un soare strălucitor. La începutul acestei luni a căzut, în sfîrșit, prima ninsoare. Datele stațiilor meteorologice arată că iarna siberiană din acest an e cea mai caldă din ultima jumătate de secol. În decembrie, temperatura a fost cu 14—15 grade mai ridicată decît în aceeași lună din alți ani.

PE CEA MAI ÎNGUSTĂ STRADĂ

O sărutare de vizavi

În Italia a fost organizat un original concurs între orașele cu cele mai strîmte străzi. Nu mai puțin originală a fost și condiția pentru a câștiga titlul de „cea mai îngustă stradă din țară”. doi îndrăgostiți care locuiesc pe două laturi ale străzii să se poată săruta... de la ferestrele locuințelor lor. În finala concursului au ajuns două orașe: Spoleto și Citta de Piave. Juriul concursului a desemnat o comisie specială care s-a deplasat la fața locului și a stabilit că, în virtutea condiției menționate, cea mai îngustă stradă din Italia (și poate chiar din lume) se află în orașul Citta de Piave și se numește... Bacciodone (coincidență: în limba italiană baccio înseamnă sărutare).

Strada cu pricina e lungă de 25 metri, iar porțiunea ei cea mai îngustă are 52 de centimetri și 3 milimetri. Locul doi a revenit, dar, străzii din Spoleto, cu denumirea de... Bacciofemminino (o fi știind istoria ceva!). Lungimea ei e de 6 metri, iar lățimea de 67 centimetri și 4 milimetri.

O. Korsavina

sifice și apoi să stabilească ordinea succesiunii lor. Să nu uităm că aceste operații se refereau la o moleculă abia vizibilă la cel mai puternic microscop. Și totuși Perutz n-a șovăit să investească 25 de ani într-o singură moleculă.

(Din „Sputnik”)

UN ÎNCEPUT PROMIȚĂTOR

Dinții sfarmă-tot

Dantura omului e destul de slabă în comparație cu a altor mamifere și are o rezistență redusă mai cu seamă la presiuni mari. Putem oare spera că într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat să ajungem pînă la adînci bătrînețe cu dinții intacti? Ar însemna poate, să fim prea optimiști sau prea pretențioși. Putem, totuși, spera în reușita unui compromis între natură și tehnică, propus de un grup de specialiști americani și care constă în aplicarea cu ajutorul vibrațiilor ultrasonice a unui strat de metal peste smalțul dinților. Experiențele au fost făcute deocamdată pe câțiva babuini, cărora le-au fost implantați dinți dintr-o combinație de metal și material plastic. După doi ani, răsîmp în care maimuțele captive n-au încetat să roadă cu disperare grațiile cuștilor, dinții le-au rămas intacti.

Nu-i exclus ca această încercare să aibă consecințe surprinzătoare. După părerea unor experți, în curînd ar putea începe producția în serie de dinți incasabili, armați cu metalul ales de „client” după necesități. Cu un înveliș dentar de oțel cromat, de exemplu, am putea deschide fără teamă sticlele de bere, iar un strat de tungsten aplicat peste dinți i-ar transforma în cutite de deschis conserve. Cei mai mulți dintre noi ne-am mulțumi totuși și cu performanțe mai modeste.

A. Golovanov

MICA ENCICLOPEDIÉ

Geografie patologică

Există o corelație între factorii geografici și îmbolnăvirile de cancer? Iată câteva dintre constatările făcute de Centrul oncologic internațional de la Paris.

Studierea „atacului cancerigen din partea mediului exterior” a început acum cîțiva ani. În acest răsîmp a fost descoperit unul din cei mai puternici factori cancerigeni, o substanță numită aflatoxină, care se găsește în ciuperca Araquides. Pînă în momentul de față se știe că aflatoxina e răspîdită mai cu seamă în Africa, America de Sud și Asia și că este producătoare de cancer la animale. Ce efecte are asupra omului? Deocamdată nu se știe. În colaborare cu specialiștii din Asia și Africa, Centrul oncologic internațional încearcă să stabilească un raport între frecvența îmbolnăvirilor de cancer și răs-

pîndirea geografică a aflatoxinei. Un prim pas în această direcție îl constituie hărțile care indică răspîndirea maldiei canceroase în diferite regiuni ale globului. S-a constatat, de pildă, că în Chile și în Japonia e frecvent cancerul gastric, dar că în Statele Unite ale Americii el e un fenomen rar. În Europa, localizarea cancerului la stomac înregistrează oscilații deocamdată inexplicabile; continuă să se mențină în Anglia, de pildă, dar e pe cale de dispariție în Danemarca.

Pentru a lămuri cauzele acestor capricii, oamenii de știință procedează la studierea agenților chimici din componența mediului înconjurător. Investigațiile lor se referă la particularitățile alimentației și preparării alimentelor, la modul de viață din anumite regiuni.

În Africa e foarte răspîdit cancerul ficatului. Dimpotrivă, în țările cu o industrie dezvoltată această boală e foarte rară, înregistrîndu-se în schimb cazuri frecvente de cancer al esofagului, care în Africa e aproape necunoscut. Gum se explică acest fenomen?

Dar dacă „geografia patologică” își pune mai multe întrebări decît poate să răspundă, încercările de a le rezolva n-au rămas fără observații concrete. S-a constatat, de pildă, că orașenii se îmbolnăvesc de cancer pulmonar mai des decît locuitorii sătelor, bărbații mai des decît femeile, fumătorii mult mai des decît nefumătorii.

Influența factorilor din mediul înconjurător asupra apariției tumorilor maligne este un domeniu încă insuficient studiat, dar de pe acum specialiștii au putut trage unele concluzii cu caracter general. S-a stabilit, de pildă, că în îmbolnăvirile canceroase factorul ereditar joacă un rol minim. Constatarea e ilustrată de faptul că imigranții sînt expuși îmbolnăvirilor tipice pentru țările în care se stabilesc și nu formelor de cancer răspîdite în țara lor de baștină. Sau de faptul că negrii din S.U.A. prezintă date statistice identice cu ale albilor din aceeași țară, și nu cu cele ale negrilor africani. Excepțiile, însă, nu lipsesc; negrii din orice țară nu sînt afectați, decît în cazuri foarte rare, de cancerul pielii. Să fie oare din cauza efectului protector al pigmentilor?

Oamenii de știință încearcă, de asemenea, să creeze modele matematice ale structurilor cancerigene, ceea ce le va îngădui să utilizeze calculatoarele electronice pentru detectarea eventualelor factori cancerigeni.

V. Voloskov

Fără cuvinte

Suporterul rămîne suporter

SAVANȚI ȘI STILURI DE MUNCĂ

Expeditivii și meticuloșii

Ca în orice ramură de activitate, și printre slujitorii științei există oameni cu caractere, temperamente, aptitudini diferite.

Înainte de a publica o lucrare, matematicianul Gauss obișnuia s-o șlefuiască pînă în cele mai mici amănunte. Mai mult, o lăsa să „zacă” luni, ani, uneori chiar zeci de ani, după care își relua opera de șlefuire. Așa se explică acuratețea limbajului, concizia expunerii și eleganța metodelor lui Gauss, pe drept cuvînt exemplare. Dar tot așa se explică și împrejurarea că o importantă descoperire a marelui matematician — proprietatea funcțiilor eliptice — făcută cu trei decenii înaintea lui Abel și Jacobi, n-a văzut lumina tiparului în timpul vieții savantului, ci la 60 de ani după moartea lui.

Spre deosebire de Gauss, un alt cunoscut matematician, Euler, era tipul savantului expeditiv care lucrează fără ciorne și-și publică cercetările în forma lor inițială. Operele complete ale lui Euler alcătuiesc 80 de volume.

Stilul de muncă al chimistului englez M. F. Perutz, laureat al Premiului Nobel, se caracterizează printr-o răbdare și o tenacitate rar întîlnite. Vreme de 25 de ani — un sfert de secol! — el n-a făcut decît să studieze detaliile atomice ale structurii moleculare a unei singure proteine. Urmărind să descopere legile succesiunii elementelor ei structurale, Perutz a trebuit să studieze cele 574 de elemente din care se compunea molecula, să le numere, să le cla-

Un motociclist în noapte

(Urmare din pag. 4-a)

Nu las din mână procesele verbale pînă nu citesc totul. E greu să-ți imaginezi toate crimele comise de insul cunoscut în Kolodin sub numele de Andanov.

Îl văd în compartimentul semiobscur dintr-un vagon de clasa I-a. Atenț, cu capul vîrit între umeri, e în așteptare... Roțile trenului țâcăne ritmic. Se apropie halta Lihoe. Vecinul lor abia a ieșit din compartiment, speriat de gemetele femeii bolnave.

A rămas singur cu soția. Totul se desfășoară conform unui plan întocmit cu grijă. Andanov dizolvă patru tablete de Nembutal. „Bea! Ai să te simți mai bine” — îi spune soției. Fără puteri și deprinsă să i se supună orbește, soția înghițe medicamentul. Peste zece minute doarme buștean. Andanov îi ascultă respirația. Se teme ca Nembutalul să nu-și facă efectul.

Soția e singura ființă apropiată și devotată. Dar acum se teme de ea. Ar putea să-l dea de gol fără să vrea, să ofere material justiției. Cu o bucurie ascunsă, Andanov se gîndește că soția lui are zile numărute. Călătoria îi va da lovitura de grație. O, a învățat la o „școală grozavă” și știe că mila e un sentiment înșelător și primejdios.

Andanov se furișează din compartiment. Culoarul e pustiu. Cu multă precauție, ajunge pe porțiunea cea mai slab luminată a platformei. În gara Lihoe nu-l observă nimeni. Îmbracă mănuși. Pumnalul și cizmele vechi, învelite în hîrtie, ale lui Șabașnikov sînt la el. Porneste grăbit spre groapa lui Savkin unde a ascuns motocicleteta. Peste o oră bate la ușa lui Oseev.

— O telegramă din Irkutsk — îi spune Andanov. — De la fiică.

Știe că inginerul își așteaptă fata. Dar motociclistul nu ține în mînă o telegramă, ci un pumnal. O lamă bine ascuțită cu un desen ciudat lîngă minner. Este a treia și ultima întîlnire dintre Oseev și Andanov. Prima a avut loc înainte de douăzeci de ani. Mîna asasinului se ridică acum din nou asupra partizanului care izbutise să se salveze în 1943.

În iunie 1941, lîngă Lvov, se dădea o luptă crîncenă. Niște muncitori ferroviari — aveau doar o armă la trei oameni — luau cu asalt muntele Podzamec cucerit de parașutiști germani. Atunci a hotărît Andanov să treacă linia frontului. Nu frica sau slăbiciunea de o clipă îl determinau să trădeze, să facă acest pas. Nu. El voia să treacă de partea celui care părea atunci mai puternic. Și cînd zări un ofițer S.S.-ist, Andanov ridică mîna schișind salutul fascist.

— Vă rog să nu mă socotiți prizonier — dădu el drumul pe nerăsuflata unei fraze germane învățate pe derost. Tejul vieții mele este să-l slujesc pe Führer.

Fasciștii formau grupuri diversioniste și trădătorul a fost încadrat într-una din ele. Riscul era mare, dar și avantajele erau mari. Puternic, crud și tenace, a avut o ascensiune rapidă.

Spre sfîrșitul anului 1942, a ajuns comandantul unui detașament de poliție cu destinație specială în Belorusia. Acțiuni de pedepsire. Sate incendiate. Era foarte prudent. Pe cît posibil căuta să nu lase în viață martori ai fărâdelegilor lui.

În 1943 a dat peste Oseev, radiotelegrafist al unui mic grup de partizani. Oseev se afla printre cei patru partizani capturați de poliție într-un cătun mistuit de flăcări împreună cu toți locuitorii lui. Pe Oseev și pe tovarășii lui îi aștepta spînzurătoarea. În drum spre oraș radiotelegrafistul a evadat însă. Era unul din pușinii martori ai atrocităților săvîrșite de unealta fasciștilor.

Cînd hitleriștii s-au retras sub loviturile Armatei Roșii, comandantul poliștilor „și-a procurat” actele necesare și a fugit din Belorusia în Ucraina, unde nu-l cunoștea nimeni. În felul acesta a apărut pe lume individul cu numele de Andanov. În cele din urmă s-a retras într-un depărtat orașel siberian. Nu se ducea nicăieri; se temea de oameni, de întîlniri neprevăzute. Dar viața, necruțătoare, îl urmărea pretutindeni. Cu timpul, industria a pătruns și în orașelele altădată periferice. Fugind tot mereu de șantiere, în cele din urmă Andanov s-a stabilit la Kolodin. Dar acolo s-au ivit neobosiții constructori. Și destinul i-a adus din nou față în față pe Andanov și Oseev. Postul polițai nu l-a recunoscut imediat pe fostul partizan, dar s-a simțit, totuși, cuprins de o neliniște surdă. Curînd și-a dat seama că Oseev îl suspecta.

Nu i-a fost greu să pună mîna pe o scrisoare a lui Oseev, în care inginerul împărțea unui prieten bănuielile lui. „Poștașul” a ars scrisoarea. Dar nu era de ajuns. Ea putea fi urmată de o a doua, de o a treia... Să fugă? Disparația-i bruscă ar fi întărit și mai mult suspiciunile inginerului. Drept care Andanov a hotărît să-l suprimă pe Oseev,

ca să evite demascarea. Dar mai întîi îi trebuia un alibi. Studiarea amănunțită a hărții orașului și a împrejurimilor lui, precum și a mersului trenurilor îi sugeră ideea să folosească o motocicletă.

Mai greu îi fu însă să-și procure vehiculul. Să cumpere unul, n-ar fi putut, căci s-ar fi dat de gol. După o primă încercare neizbutită, reuși să fure un „IJ”. Dar alibiul constituia numai jumătate din plan. Mai trebuia să îndrepte ancheta pe o pistă falsă. Așa încît puse mîna pe pumnalul și cizmele lui Șabașnikov.

„După ce izbi cu pumnalul, Andanov intră în locuința întunecoasă și pustie și căută jurnalul, pe care îl găsi imediat. Luă cu el și banii. Apoi părăsi casa inginerului, își scoase cizmele și le înveli, împreună cu pumnalul, într-o bucată de prosop. Aceste „dovezi materiale” le aruncă în closet. Era sigur că miliția va face o percheziție minuțioasă, așa încît ascunse lîngă magazia lui Șabașnikov și o parte din bani. Nu toată suma, nu, îi părea rău de bani. „Și fără asta bătrînul avea să intre la apă”.

Lîngă gara Polunino, Andanov căzu și se alege cu arsuri la un picior. Dar motocicleteta rămăsese intactă. Andanov o aruncă în lac și izbuti să prindă trenul! Peste cîteva minute, după ce se schimbă, ieși pe culoar ca să fie văzut de însoțitorul vagonului și să ceară bicarbonat.

Fiară. O fiară vicleană și necruțătoare. Un fascist.

— Nu te enerva, Cernov — îmi spune Pomiluiiko și-mi ia imediat din mînă procesele verbale.

— Dar cu Șabașnikov ce se aude? — mă interesez eu.

Pomiluiiko își scarpină încurcat ceafa:

— Mda, Șabașnikov. Nu înțeleg de ce a luat asupra lui vina?

— Știi ce cred eu? Reputația lui Șabașnikov era oricum pătată și, după părerea lui, pentru totdeauna. El voia să-și spele onoarea și socotea că nu putea face acest lucru decît asumîndu-și vina.

— Însănătoșește-te! De rest mă ocup eu — îmi spune matorul și iese din odaie. Imediat intră în cameră Komarovski.

— Am un bilețel de la Komolov.

„Pașa, am aflat totul de la Komarovski. Te-ai purtat copilărește. Dar știi, mă bucur pentru tine...”

— A telefonat și Lena Samarina — mai adaugă Komarovski. — M-a întrebat dacă poate veni astăzi să te vadă? I-am răspuns: firește...

(Sfîrșit)

CAMERA OBSCURĂ

În teleobiectiv: iepuri și călugărițe

Inarmat cu un adevărat arsenal optic, vînătorul-fotograf se străduiește să smulgă Naturii taine pe care acestea le ascunde cu multă grijă. Și, într-adevăr, cîte credințe despre animale n-au fost spulberate datorită tirului său pașnic! Veritabilă competiție pentru adevăr, vînătoarea fotografică reprezintă un excelent izvor de îmbogățire a cunoștințelor umane. Ea necesită, în afară de perfectă cunoaștere a manevrării aparatului fotografice, temeinice cunoștințe

mai familiare și despre care se părea că știm totul. Developată, pelicula unuia dintre cercetătorii naturii a demonstrat că iepuroaica naște singură, cuicată, ceea ce nimeni n-ar fi îndrăznit să susțină pînă atunci, că masculul nu doarme pe burtă ca să poată sări în caz de primejdie, ci într-o poziție relaxată și că doar mustățile i se rotesc ca antenele unui radar gata să dea alarma. Sau mult hulita călugăriță, învinută că-și devorează tovarășul de

Teleobiectivul montat pe un pat este o adevărată armă fotografică

de ecologie, interpretarea medtului înconjurător, precum și calități fizice și morale deosebite care condiționează strîns succesul „vînătorii”.

Vînătorul-fotograf? El fixează pe peliculă atitudinile animalelor sălbatice care trăiesc în libertate. Cu alte cuvinte, numai un iepure în vizuina lui este un „vînat” valabil pentru obiectiv și nu atunci cînd e încolțit de ogari, căci numai surprinderea animalelor în viața lor naturală poate evita concluziile denaturate. Ca orice vînător, fotograful trebuie să dispună de o pușcă, care, în cazul nostru, e alcătuită dintr-un puternic teleobiectiv montat pe un pat, o adevărată armă fotografică care înlătură greoiul și incomodul tripod.

Datorită armei fotografice și priceperii celor ce o mînuiesc au fost revizuite multe din miturile referitoare la comportamentul animalelor. Să luăm, de pildă, iepurele, făptură dintre cele

viață. „Vinate” cu teleobiectivul în mediul lor natural, călugărițele s-au dovedit a fi animate de intențiile cele mai pașnice; de apucăturile lor canibalice erau vinovate clopotele de laborator, spațiul restrîns în care erau închise împreună cu masculii pentru experiențe.

Zi și noapte, fie vară, fie iarnă, teleobiectivul, acest ochi magic descoperă, localizează și ajută astfel la interpretarea cit mai fidelă a obiceiurilor viețuitoarelor din aer, din apă sau de pe pămînt.

De la Leonardo da Vinci la fiecare dintre noi

Cineva a remarcat odată cu umor și — de ce n-am recunoaște-o? — și cu o bună doză de dreptate că cu fotografia se întîmplă ca și cu filozofia, cu conducerea automobilului sau... cu dragostea: fiecare își închipuie că poate s-o facă foarte bine. Deși marii fotografi sînt la fel de rari ca și marii artiști.

Tehnică care a devenit artă, fotografia are o lungă istorie la ale cărei începuturi îl găsim — pasionații ar spune: nu întîmplător — pe enciclopedicul Leonardo da Vinci, care a descris principiile a ceea ce el numea camera obscura. Ceva mai tîrziu, în 1558, un alt italian, Giovanni della Porta a arătat, cel dintîi, foloasele care s-ar putea trage de pe urma ei.

La începutul veacului trecut, Niepce, Daguerre, Talbot au marcat tot atîtea etape ale inventării procedurii fotografice, iar în jurul anului 1850 Franța producea de acum aproape 150 de tone de plăci fotografice, ceea ce însemna cîteva milioane de portrete. În aceeași epocă, în America unii fotografi realizau cîte trei sute, cinci sute și chiar o mie de portrete pe zi. De multe ori se întîmplă, însă, ca aceste portrete, nu totdeauna reușite, să-i nemulțumească pe clienți, care le refuzau.

Un nou pas înainte a fost realizat în 1878 cînd, prin Charles Harper Bennet, fotografia a cucerit mișcarea. Instantaneele lui Bennet luate cu 1/25 pe secundă, provocau o uimire amestecată cu admirație. Iar apoi, după ce a cucerit mișcarea, fotografia a pornit și la cucerirea omului. Fotografînd în 1908, cu un aparat 13 X 18 cm. și cu magnezium niște copii care munceau într-o uzină, sociologul american Lewis Hine a determinat o mișcare pentru ocrotirea copilăriei.

În sfîrșit, în 1935 Kodakromul a izbutit să fixeze pe peliculă colorile curcubeului, înscriind în bogata istorie a fotografiei un moment care a însemnat deopotrivă și o nouă etapă în cinematografie: filmele în culori.

REZISTENȚI! COMOZI! PRACTICI!

PENTRU FEMEI
PANTOFI CU TALPĂ DE

DUROFLEX

BOVINE

CAUCUC

TRANSLUCID

**BOCANCİ BĂRBĂTESȚI
CU TALPĂ DE**

Se găsesc la toate magazinele universale și specializate ale cooperativei de consum

Blana naturală sau sintetică, rămâne mereu modernă, chiar dacă — cum e cazul căciuliței din fotografie — modelele se inspiră din îmbrăcămintea boieroaicelor ruse

Foto: B. Treptov

ATENȚIUNE, PĂRINȚI

Cînd tatăl e musafir

Tata se ivea rar. Mama îi spunea băiețelului: „Nu fi supărat. Tata e marinar, nu poate veni mai des”. Și Igor nu se supăra, dar se întrista și aștepta. Aștepta cu sufletul la gură clipa cînd va auzi soneria, se va repezi la ușă, o va deschide și în prag îl va vedea pe tata — frumos, falnic în uniforma de marinar.

Tata, tata... Igor repeta la nesfîrșit cuvîntul, vrînd parcă să se sature de sonoritatea lui fascinantă pe un an, pe doi, pînă cînd tata va apărea din nou — pe neașteptate și în fugă, ca de obicei.

Poate că așa trebuia să fie. Mama i-a explicat doar că așa-s marinarii. Un lucru, însă, nu pricepea: de ce în scurtele lui apariții tata nu se oprea niciodată la ei, ci trăgea la hotel. Igor îl implora să rămînă, dar tata se făcea roșu ca racul și pleca.

De data asta tata a lipsit mai mult ca niciodată. Și Igor l-a așteptat mai mult ca niciodată, fiindcă între timp primiseră o locuință nouă și băiatul avea camera lui unde mama i-a promis să-i înjghebe un mic atelier.

Tata a venit ca de obicei — pe neașteptate, cu câteva pachetele în mînă. După ce a vorbit cu Igor despre școală și note, despre atelier, l-a rugat să rămînă în camera lui fiindcă are ceva de discutat cu mama.

Cu „mama”... Nu-i spusese încă niciodată așa. În general, prefera să nu-i spună în nici un fel. Poate că ceva s-a schimbat în marina lui, acum au să se sfătuiască amîndoi, tata o să se ducă la hotel după valiză și... Dar ce „și”, Igor nu știa. Experiența vieții lui de zece ani nu-i sugera nimic. Nici măcar nu-și putea imagina cum ar fi dacă valiza tatei n-ar mai fi peste patru străzi, ci acolo, acasă.

„Acasă” însemna pentru Igor un singur lucru: mama. Și, în camera lui, băiatul încerca să-l plaseze în gînd pe tata în locuința lor. Igor își tubește casa, o tubește pe mama, glasul ei cînd îl scoală dimineața, aroma de cafea de la bucătărie. Dar dacă la zgomotul ușor al pașilor mamei s-ar adăuga pașii puternici și apăsați ai tatei, dacă de cîte ori s-ar trezi dimineața, ar auzi zumzetul mașinii lui de bărbierit, ce bine ar fi...

De nerăbdare, nu mai putea sta locului. A ieșit în hol și acolo, fără să vrea, a auzit niște vorbe ciudate care răzbăteau din camera mamei.

— La urma urmei sînt frate și soră. Și apoi e băiat mare, va înțelege, e timpul să-i explicăm.

— Nu, te rog, nu. El nu știe nimic. Nici nu bănuiește. Tu pleci, și eu rămîn singură cu durerea lui.

Pe urmă s-au auzit pașii tatei și Igor

a șters-o în camera lui Tata a venit după el:

— Hai, puștiule, în oraș să cumpărăm ceva scule pentru atelierul tău. Numai să trecem puțin pe la hotel, să iau banii.

Igor era în culmea fericirii. Iată și hotelul. Cel mai mare din oraș. În lift, Igor se privea pe furiș în oglindă. Mama îi spunea întotdeauna: „Ești leit tata”. Chiar că seamănă. Iși încruntă sprîncenele ca să-și facă și cuta la fel ca a tatei.

Au ajuns. Tata a încetinit pasul. Parcă ezita să meargă mai departe.

— Ura, a venit tăticu!

De undeva din fundul coridorului, venea în fugă spre ei o fetiță. Igor și-a spus că fetița trebuie să aibă un tată bun dacă se bucură așa. El n-a putut asculta niciodată liniștit cuvîntul „tată” și întotdeauna se uita la cel căruia i se spunea așa. Dar acum, în afară de ei nu mai era nimeni pe coridor și fetița venea ca o furtună spre dînsii. Igor s-a dat chiar la o parte, să nu se ciocnească. S-o fi înșelat, prostuța. Dar prostuța s-a agățat de gîtul tatălui lui și a început să turuie: „Tăticuțule, de ce ai întîrziat? Și eu și mama te-am așteptat, te-am așteptat și tu nu mai veneai”.

Acuși tata o să o lase jos și o să-i spună: „Eu nu sînt tatăl tău, eu sînt tatăl acestui băiețel”. Dar tata n-a făcut așa, dimpotrivă, a început să o arunce sus spre tavan. Pe urmă a coborît-o cu grijă și i-a spus:

— Uite, Olenka, asta-i Igor. Numai că Igor nu mai era. Ca o vîjelie s-a repezit pe scări — cît pe ce să treacă prin ușa de sticlă de la intrare — și a străbătut în goană străzile pe care doar cu cîteva minute înainte trecuse fericit cu tata. Cînd a ajuns acasă, abia își mai trăgea suflul.

— Mamă, mamă...

— Ce e, dragul mamei, liniștește-te, nu plînge. Tu ești mare acum. Am să-ți explic tot și ai să înțelegi. Tu mîntă că ai citit cartea „Cîinele sălbatic Dingo”? Fetiței Tanea i s-a întîmplat ce ți s-a întîmplat și ție. Tatăl ei era un om bun. Dar s-a îndrăgostit de altă femeie și a plecat la dînsa. Iți amintești ce dureros era pentru Tanea cînd Kolea îi spunea tatălui ei „tăticule”? Așa e și pentru tine acum. Dar ce să faci, puștiule, ce să faci? Crezi că ar fi fost mai bine dacă n-ai fi avut deloc tată? Gîndește-te la Katia din blocul vecin. Tatăl ei a murit. Sau la Liova, tatăl lui a plecat și l-a uitat de tot, nici măcar nu-i scrie. E mai bine așa? De ce taci? E mai bine?

Igor a tăcut mult. Pe urmă a întrebă cu o voce sugrumală:

— Tu ești așa de bună, de ce a plecat?

— Întotdeauna poți găsi ceva mai bun.

— Nu, nu întotdeauna, nu întotdeauna! Eu vreau să fiu mereu cu tine, mamă.

Tata s-a întors peste o oră încărcat de pachete. Cînd s-a uitat în ochii lui Igor cu o privire vinovată și iscoditoare, a întîlnit o expresie nouă, matură. Igor i-a spus:

— Tată, mai vino. Dar dacă nu poți singur, mai bine nu veni. Nu-i nevoie. ...Întîmplarea s-a petrecut în orașul Gorki.

I. Gherasimova

— Nu sînt carierist, nu vreau să ajung așa de sus

Desen de A. Arutiunianț

SPORT

Olimpiada albă în oameni, bani, metri și ore

La 6 februarie, la Grenoble, generalul de Gaulle va prezida festivitatea de deschidere a celei de-a X-a ediții a Jocurilor Olimpice de iarnă. Deasupra arenei vor flutura drapelul a treizeci și opt de țări participante (număr record).

În vederea acestui eveniment așteptat cu nerăbdare de întreaga lume sportivă, francezii s-au pregătit intens. Iată ce s-a prevăzut numai pentru festivitatea inaugurală: o vastă construcție tubulară de 2 100 metri pătrați, pentru care s-au folosit 300 kilometri de tuburi, 3 000 metri de cablu de iluminat, 1 200 de brazi înalți de 12 metri, 96 de trepte pînă la cupa în care va arde flacăra

Doi pretendenți la titlul suprem: patinatoarii Liudmila Belousova și Oleg Protopopov

olimpică, 500 de steaguri, 5 000 de trandafiri (artificiali) care vor fi lansați din elicoptere, 7 fanfare, 18 000 de figuranți... și 1 800 de concurenți.

Costul instalațiilor sportive s-a ridicat, după ultimele calcule, la 92,517 milioane de franci, dintre care pentru: amenajarea pisteilor de schi de la Chamrousse 8,600 milioane; patinoarul de la Grenoble 46,321 milioane; trambulina de 90 de metri de la Saint-Nizier 6,900 milioane; trambulina de 70 de metri de la Autrans 0,333 milioane; pista de bobsleigh de la L'Alpe-d'Huez 5,500 milioane etc., etc.

La Chamrousse, muntele a fost remodelat spre a se obține o suprafață uniformă, operație pentru care au fost deplasați trei sute de mii de metri cubi de pămînt și de stîncă. La L'Alpe-d'Huez, rezervat bobsleighului, pe trei din cele douăsprezece viraje, unde gheața fiind prea expusă la soare se înmoaie repede, au fost instalate sisteme de răcire ultramoderne. Iar marea trambulină de la Saint-Nizier, care domină majestuos orașul Grenoble, a necesitat 280 000 metri cubi de pămînt pentru pista de elan, suprafața de aterizare și zona de frinare. Pista de zbor, executată în întregime din ciment, se integrează armonios într-un amfiteatru natural în mijlocul pădurilor.

Circulația rutieră va fi reglementată de 3 700 de jandarmi.

Materialul informativ privind rezultatele diferitelor probe care se vor disputa va fi strîns și difuzat în întregime pe cale automată. Între înregistrarea, de exemplu, a timpului realizat de un concurent la slalom și afișarea, în sala presei și la locul competiției, a acestui timp, precum și a locului ocupat de sportivul respectiv în clasament, nu va fi nevoie de nici o intervenție umană.

Jocurile olimpice ridică probleme deosebite televiziunii franceze. Evenimentul a suscitat o asemenea mobilizare generală de oameni și materiale încît producția „normală” a diminuat.

Peste 1 300 de trimiși ai televiziunii, printre care 800 de tehnicieni, vor fi prezenți la Grenoble pentru a face să funcționeze complexul dispozitiv care va deservi 43 de organisme de radio și 25 de televiziune.

În total, vor fi difuzate 115—130 ore de programe televizate (din care jumătate în culori). Costul acestei operații gigantice se va ridica la 45 milioane de franci.

EXPERIENȚE PEDAGOGICE

Copii-minune și copii obișnuiți

Copii înzestrați! Copii minune! S-ar părea că ceea ce e legat de ei nu depășește sfera sentimentelor de familie și a lumii interioare a micilor „eroi”. De fapt, însă, problema talentelor, a formării lor este o importantă problemă socială, ba chiar o problemă de stat. Acum cîțiva ani a avut o puternică rezonanță suita de articole a ziaristului A. Agranovski despre găsirea și selecția talentelor științifice, apărute sub titlul „Scrisori de la Universitatea din Kazan”.

Din articolele lui Agranovski reieșea clar că nu e vorba pur și simplu de descoperirea de copii talentați, ci de formarea conștientă a aptitudinilor lor. La Universitatea din Kazan s-a observat că cei mai talentați matematicieni proveneau de la aceeași școală din oraș. Acolo preda matematica profesora Galina Gusarskaia. Stabilind în procesul de învățămînt cine e tare și cine e slab la matematică, prof. Gusarskaia solicita pe fiecare elev potrivit cu forțele lui. Cei mai puțin înzestrați rezolvau problemele din manuale, elevii mai buni aveau de înfruntat probleme la nivelul olimpiadelor și concursurilor. Și, în corecționarea, li se puneau și probleme. Nimeni nu se mira cînd un elev care în comparație cu colegul lui de bancă era doctor lua 3, iar celălalt 4 la aceeași lecție (în școlile sovietice nota maximă e 5). „Fiecăruia după capacitățile lui” era un principiu admis fără crîncire.

Care au fost rezultatele acestei metode de predare? Toți elevii și-au însușit la perfecție cursul școlar de matematică. În felul acesta a fost practic dezmințită părerea că există copii absolut incapabili la matematică. Zdrobitoarea majoritate a absolvenților școlii s-au înscris la institute tehnice și facultăți de fizică și matematică. Zece dintre ei lucrează la Universitatea din Kazan. Talentul lor a fost „descoperit”, format, șlefuit de un excelent pedagog.

Sigur că printre acești elevi unii aveau talent înăscut, manifestat devreme, spectaculos. Dar alții și l-au descoperit și dezvoltat datorită eforturilor pedagogice speciale depuse de prof. Gusarskaia.

Concursurile și olimpiadele au jucat întotdeauna un rol de plasă pentru „prinderea” talentelor. Dar ele oferă științei doar materia primă, dacă ne putem exprima așa! Și atunci savanții s-au apucat ei înșiși de formarea talentelor. Au fost organizate cîteva școli-internate și școli speciale, care au sarcina să creeze condiții optime de dezvoltare a aptitudinilor matematice ale elevilor.

Elevii acestor școli nu seamănă deloc cu clasicii „copii-minune” din anecdote. Sau poate că sînt „copii-minune”, dar absolut obișnuiți, sănătoși, voinici, veseli, excelenți sportivi.

Aceste școli speciale au o latură extrem de importantă. Nu cunosc caracterul acela de excepție, atît de dăunător pentru educația copiilor înzestrați deoarece poate da naștere la trăsături negative ale personalității lor. În aceste școli pînă și cei mai buni elevi nu se simt „deosebiți”, „altfel decît ceilalți”, deoarece nivelul general de cunoștințe și exigență este foarte ridicat.

Artur Petrovski

Candidat în științe pedagogice